

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dagbøger

Peder Jakobsen

skolelærer i Fjeldsted

f. 3-1-1779 - d. 8-9-44

Optegnelser

af

Peder Jacobsen

Begyndt den 24 Maii 1851

(1) Jeg finder det ikke upassende at begynde disse Optegnelser med nogle af de mærkværdigste Ubetydeligheder, som jeg selv har oplevet. Vel skjønner jeg, at disse i og for sig selv, ingen Interesse kunne have, og om de havde det, saa vare mine Evner og de Timer som jeg kan anvende paa dette Arbejde altfor faa til, at fremstille dem i noget interessant og behageligt Lys. Men de ere heller ingenlunde bestemte for Fremmede, endnu langt mindre til at trykkes, kun mine Børn og nærmeste Slægtninge, høit en god Ven, have Tilladelse til at gjennemlæse dem. Thi de ere, som sagt, kun Ubetydeligheder, simpelt og eenfoldelig optegnede, og de kunne ikke fyldestgøre vor Tids forvannede og kræsne Læsere.

Dog er det langt fra ikke min Mening, at der

(2) intet Interessant, Videværdigt eller Lærerigt er i en simpel Mands, en Skolelærers Levnet; meget mere mener jeg, at der netop i en saadan Mands Levnetshistorie, naar den troe og sandfærdig beskrives, var det meste Lærerige og almeen Gavnlig. Ved at læse en Stormands Historie eller Biographie, kan kun en Stormand, en Prinds, Minister eller General lære Noget, og Meningmand har ingen anden Nytte deraf, end - Tidsfordriv, om den ellers kan kaldes Nytte? En ganske anden Sag er det, naar han læser een af sine Ligemands Historier, en Bonde læser en Bondes, en Haandværker en Haandværkers, en Skolelærer en Skolelærers, etc, i den vil han finde langt mere Lærerigt, langt mere til Efterlignelse eller Advarsel, end i hiin Aristokrats, og derfor er det min ringe Mening, at vore Patrioter og Folkevenner burde udsætte klækkelige Præmier aarlig, for saadanne Folkebøger af alle Klasser og Stænder.

(3) Dersom saadan en ulærd Mand, som jeg er, turde vove at tale i Lignelser, da sagde jeg: Der er givet enhver her paa Jorden en Bygning, som han skal bygge; dette udfører de nu overensstemmende med deres Evner, Leilighed og Driftighed paa forskjellig Maade. En bygger et Slot, en Anden en Hytte, en Tredie gjør vel slet intet. Men den, hvis Forehavende er, at bygge en Bondegaard i en Landsbye, han skal ikke gaee omkring i en Kongestad, for at finde sig en Model og et Mønster til sin Bygning; saadan finder han bedre i en Landsbye. Og den Bonde, som vil lære at være en dygtig Bonde, eller den Skolelærer som vil lære at være en

- dygtig Skolelærer, han skal ikke læse Ministres eller Genera-
lers Levnetsløb, thi det er kun nyttigt for Ministre og Gene-
raler; men han skal læse sine Ligemands, sine Collegas. Efter
denne paradoxke Paastand, hvorefter mange Stormænd og Skribenter vist
(4) ville vrænge Mund om de fik den at læse, gaaer jeg over til
mit omtalte Forsæt, at begynde disse Optegnelser med nogle
Ubetydeligheder angaaende mig selv.

I en deilig Landsbye i Fyen, bestaaende af et Dusin Gaarde
og ligesaa mange Huse, hvor igjennem en Bæk flyder, der under-
tiden sætter Gaden under Vand, og hvis lave og beskedne Boliger
skjuler sig bag frodige Beplantninger af Ribs- og Frugttræer, i
denne Bye, navnlig G. Taarup, blev jeg født i Aaret 1779 den
3 Januar. Ligesom en anden Bondesøn, i sin Levnetsbeskrivelse
har sagt, men hvis Skotvinge jeg ellers ikke er værdig at løse,
da han straalte som en Stjerne af første Størrelse paa vor Stjerne-
himmel, hvor jeg ikke engang er at opdage x)

saa kunde jeg ogsaa sige "Ved at ordne mit Stammetræ finder jeg,
at nedstamme baade paa Fædre og Møderne Side fra Fæste Bønder".

- (5) Ja han kunde have føiet til fra Livegne og Vornede. Min Fader
var den i ommeldte Bye boende, Fæstegaardmand Jacob Pedersen;
og min Moder, hans Hustrue, Anna Jacobsdatter. Jeg er altsaa
et Ægtebarn. Bemeldte min Fader var ellers født i Føns, en
Landsbye under Grevskabet Vedelsborg, hvor hans Fader, Peder
Jacobsen, hvis Navn jeg bærer, havde en Gaard i Fæste, men af
hvilken han blev udjaget efter 2 Aars Forløb, fordi han desto
værrer ikke kunde naa at rede for sig. Min Farmoder hedde
Karen Laus Datter, og var en Smededatter fra min Fødeby, be-
meldte G. Taarup. Om denne min Farfader ved jeg næsten Intet.
Han døde 6 Uger førend jeg blev født, følgelig har han aldrig
seet sin Navne, sin Sønsøn, der optog hans Rolle her paa Skue-
pladsen. Hans Munterhed maa ikke være gaaet
(6) i Arv til mig, endnu mindre hans Syngestemme; thi efter min
Faders Beretning var han meget fornøjet og glad, sang stedse
ved sit Arbejde, og paa sine Reiser, enten det var Nat eller
Dag. Han var 40 Aar, førend han smagede den af Nordboen ellers
saa yndede Drik, Brændeviin, dog mener jeg at erindre, at min
Fader sagde, han var ofte nærved at gaae forvidt dermed til-
sidst. Efter at han var kommet fra Gaarden i Føns fik han et
Fæstenuus i meerommeldte G. Taarup, hvor han nærede sig med
Landprang og ulovlig Handel. Han kjørte ud paa Sletten med
Salt, handlede med Tobak og Brændeviin, etc og havde nok ikke
saa ringe Fordeel derpaa, thi han slog sig siden godt igjennem.

x) tilsluttet

Min Farmoder derimod erindrer jeg mig godt. Hun døde først da jeg var fuldvoxen, og vi vogtede min Faders Kreatur^{ne} sammen. Hvorvel hun var

- (7) en vanskelig Kone, og var mere frygtet end elsket af vi Børn, navde vist ei heller vist synderlig Kjærlighed mod sin Mand, saa holdt hun dog altid meget af mig, fordi jeg var nævnet efter ham, og hun var utrættelig i at vise mig Omhyggelighed. Hun var ellers en meget virksom, sparsommelig og bestemt Kone. Derfor kunde hun ei heller taale at see Nogen der i Byen at være uvirksom. Hun boede i mange Aar i en Stue mod Gaden, hvor hun sadt i sin Dør, og iritiserede de Forbigaaende, især dem af hendes eget Kjøen. Ofte hørte jeg hende at tilraabe Malkepigerne, som gik forbi, skjøndt hun intet havde over dem at sige: "Hvorfor stopper Du ikke det Hul paa din Strømpe?" "Fy! hvor det sidder uordentligt paa Dit Hoved!" "Naar vaskede Du Dig sidst?" m.m. Men jeg hørte tillige, at mange af Bypigerne sagde: "Jeg skal sku have bundet om paa mit Hoved, thi ellers raaber Kapeers efter mig". Saa hendes Aar-
- (8) vaagennet, Sands for Orden og Anstændighed, vistnok ikke var uden Nytte for det andet Kjøen der i Byen. Selv var hun, med sit Hørgarns Liin, sin Lyseblaa Bul, og sin graae Klokke, reen og net, efter sin urgamle Mode. Hun var derfor ikke saaledes, som vor nuværende Præster og Moralister, der blot tale og præke, og virke med Munden, uden at bekymre dem om det mægtige Exempel. - Nu burde jeg vel ogsaa med et par Ord omtale min Moders Forældre?

Min Morfader hedde Jacob Rasmussen, var født i Kingstrup deri Sognet, og var 2 Gange gift. Hans første Kone hedde Anne, og med hende havde han mine 3 Halvmorbrødre, Rasmus, Njels og Jørgen Jacobsen. Hans anden Kone hedde Kirsten Jacobsdatter, min egentlige Mormoder, hun var ligeledes født i Kingstrup, i det saakaldte Bekhuus. Hun var kun 8 Aar gammel, da hendes Fader og Moder døde. Den retskaffne

- (9) Provst Maier i Gjelsted tog hende til sig, for at passe hans Høns; og da hun, som fader- og moderløse Børn almindelig gjøre, eller fordi saadanne have den himmelske Faders Naade i fortrinlig Grad, opførte sig vel, beholdt han hende til hun blev gift, gav hende endog Udstyr, og gjorde hende Bryllup. Hun var en meget god og sagtmodig Kone. Hendes Lemmer vare stive af Gigt, og dog passede hun alle vi Børn, da vi vare smaae. Hun traadte Rokken med een Fod og vuggede med een Anden, Aar ud og Aar ind, i mere end 25 Aar. Er der en Belønning for den Gode, og hvor elendige vare vi ikke, om der ikke er det, da maa hendes Løn være stor i

Himlen. Da ingen af mine Andre Sødskende veed Noget om vore Bedsteforældre, saa har jeg opholdt mig saalænge ved dem.

Min Fader var eneste Søn, og kun nyfødt, da

- (10) da hans Forældre kom af Gaarden i Føns. I Førstningen havde de det kun knapt i Taarup, og han har, som han ofte fortællede, een Gang været ude at betle. Formodentligt var han, som eneste Barn, opdraget noget kjælent, og fra Barndommen faaet sin Fribet ved meget; thi han var hele Livet igjennem paastaaende, og egenraadig, forsaavidt en Fæstebonde kan være det. Sin Mening sagde han stedse frit ud, og Forstillelse kjendte han ikke. Han var desuden af et meget hidsigt og opfarende Temperament, taalte ingen Modsigelse, skjændes ofte, og min moder havde det i mange Aar kun maadeligt hos ham, og jeg mindes, at hun ofte græd over ham. Men paa den anden Side var han igjen oprigtig, tjenstvillig, godgjørende og driftig. Han forsynede
- (11) Huset godt, og han forbedrede Gaarden betydeligt. Alle hans Følelser vare stærke og hæftige. Han elskede vi Børn overmaade, gav os en efter sin Stand god Opdragelse, og sparede i denne Anledning ingen Uleilighed eller Udgift. Sin Ungdom tilbragte han med at prange og handle, og denne Beskjæftigelse, som er det daarligste en Bonde kan foretage sig, yndede han nele Livet igjennem. Som et Beviis paa, hvor dygtig en Handlende han var, roste han ofte af, at han een Gang havde 5 Vogne i Faaborg med Fedevanrer, (Smør og Flæsk). Han havde et speculativt Hoved, udtænkte ofte Planer til sine Kaars Forbedring, vandt flere Præmier af Landhuusholdningsselskabet, fik min ældste Søster, Lotte, ind i Odensenspital, fik sine 3 Sønner paa Seminariet, og havde en rastløs og kraftig Aand.

Min Moder, Anne Jacobsdatter, var det ældste

- (12) Barn af ^{det} Ægteskabet. Hun var kun 14 Aar gammel, hendes Fader døde. I sit 16 Aar blev hun gift med min Fader, og i sit 18te fødte hun mig til Verden. Hun var altsaa ikke fulde 18 Aar ældre end jeg; hvor imod jeg er 23 Aar ældre, end min yngste Broder, Njels. Hun var ligesom hendes Moder sagtmodig, eiegod, velgjørende og blid; men mangle min Faders raske og driftige Aand. Hun græd ofte, og ved den mindste Modgang. Forresten var hun forstandig, og styrede Huset godt. Hun havde alle sine Børns Fortrolighed, og de toge altid hendes Partie mod min Fader; naar de torde. Tilsidst, da han blev ældre, og Børnene bleve større, tabte han Herredømmet aldeles; hvori han fandt sig meget godt, især da det lod, som bleve de velhavende fra den Tid af, dog var det mere at tilskrive de fordeelagtige Bondetider, end en

- (13) bedre Bestyrelse; thi han var, som jeg allerede har sagt, en dygtig Bondemand. -

Vi ville nu igjen opsøge den tabte Traad til mine egne Ubetydeligheder.

Jeg er det ældste af 11 Sødskende, 6 Sønner og 5 Døttre. Den blide Barndoms skjønnne Dage tilbragte jeg paa de yndige Marker omkring Gjelstedtaerup. Ogsaa mig tryller denne Barndoms magiske Farveskjær, og jeg vilde gjerne besynge den med Digteren, dersom jeg havde hans livlige og smidige Tanker og Pen. Men ak! Erindringens og Phantasieens Speil, hvori jeg skulde skue Barndommens brogede Billeder, dens Lyst og Fryd, det nar de mæisommelige Dage i Skolen, Næringssorger og Forurettelser, gjort mat og dunkelt, saa at jeg seer i det ikkun utydelige og udslukte Billeder, som jeg ikke vover at male. Barndommens Lyksalighed bestaaer ellers, efter min Dom, fornemmelig deri: at den let kan faae sin store Nysgjerrighed tilfredsstillet, alt hvad den seer ere nye

- (15)* og ubekjendte Gjenstande; hertil kommer dens Uerfarenned, Tankeløsne, og Letsindighed. Men dette Uskyldighedens Paradis har ogsaa sine Ubegageligheder. Barnets indvortes Muntherhed, og Begjerlighed efter Frined, dets Lyst til Foretagender og Drift til Virksomhed, komme idelig i Strid med Forældrenes og Statens Indrethninger og Hensigter, saa dets Sind og Villie altid er Bastart af Kunst og Natur, af den borgerlige Tvang og Naturfriheden. Vore til Borgerlignede dannede Børn ligner de pyramiddalske Dachtæer i de Stores Haver, og Naturen dør under Gartnerens Sax og geskæftige hænder. Men dermed vil jeg dog ingenlunde sige, at de Indskrænkninger, Barnet bliver underkastet ere skadelige, eller at det er min Mening, at det var bedre, om det opvoxede uden disse, overladt til Naturens egen Dannelses. Nei! ethver Tab er der en Erstatning for. Mennesket er et Element af en uendelig Beqvemhed. Taber det i det Uvov-

- (16) tets, saa vinder det i det Indvortes; taber det i det Legemlige, saa vinder det i det Aandelige. Saa det lader sig sige: at selve Savn og Tab og Baade. Dette er efter mine ringe Tanker et Lys i Mørket, en Opløsning af de mange Gaader i Forsynets Verdensstyrelse. Vi vende os nu efter denne Disgression til mine Ubetydeligheder igjen. Min Barndom henflød ligesom enhver Bondesøns. Jeg reed, kørte og gik fra Morgen til Aften; omgikkes Sommer og Vinter med Creature forede det inde, og vogtede det ude; drev Ploug og Harve fra jeg var 6 Aar indtil mit 16de. At igjennembløtte Klæder hele Dagen, tage vaske Strømper af om Aftenen, og de samme paa om Morgenen, skadede mig intet. I

*) S. 14 udgik af pagineringen

mit 7de Aar reed jeg bestandig, naar jeg drev Plougen.. Saasnart Hestene vare spændte for, saa løftede min

- (17) Fader mig op, og der sadt jeg indtil vi spændte fra igjen. Regn, Kulde og Hede blev der saalidt herved, som ellers ved andre Leiligheder, taget Hensyn paa. Styrke og Haarførhed maae udeblivelig fremkomme af en saadan Opdragelse, og alt, hvad der i vor Gymnastik i Almueskolen ikkun sigte hertil, kan vist ansees for overflødigt; men en anden Sag er det, med de Øvelser, som have Smidighed og Anstand til Formaal.

I min tidlig Barndom havde min gode Moder det Uheld at afvride min høire Arm i Albuen, da hun engang trak mig i en Kjole. Man bar mig endnu den Gang paa Armen, formodentlig var jeg ikkun 2 Aar, og dog erindrer jeg det meget tydeligt. En gammel Bondemand, Anders Vædda i Etterup, satte den i igjen. Ved min Tilbagekomst, mine Forældre vare kjørende derover med mig, da

- (18) stod min gamle Farmoder uden for sin Dør, med Hænderne fulde af stegte Æbler, som jeg skulde tage med den isatte Arm. Hun holdt eet høit, et andet lavt, eet frem og et andet tilbage for at prøve den i alle Stillinger, og da hun kom af med alle Æblerne, hvor end hun holdt dem, saa kom Taarerne frem i hendes gamle Øine. Ja jeg mindes endog, at det var Solskin og Barfrost den Dag, og Forestillingen er saa reen og levende i min Hukommelse, som om det var passeret idag.

Da jeg var 6 Aar gammel mødte mig et værre Uheld. En af min Faders Tjenestekarle, ved Navn Thomas løftede mig en Aften op at ride paa et Patteføl, rigtignok, hvilket jeg godt husker, efter mit eget Forlangende; men da jeg nu saaledes a la hellig Anders var

- (19) opstegen, lagte jeg mig tilbage og raabte, ligesom jeg nogentid tilforn havde seet en omreisende Komediant at gjøre: "I skulle see lystig Komedie i Aften", og det profane Føl, uden at agte Barndommens Nimbus, der efter mine Tanker burde staae parallel med nellig Anders's, kastede mig af, og jeg - brød den høire Haand i HaandleDET. Min Fader var ikke hjemme, da denne Ulykke skedte. Jeg jamrede mig, og Thomas bragte mig ind i Kohuset til Pigen. Denne tørrede Snavset af den brækkede Arm med sit Forklæde, og bød mig at tie. Imidlertid kommer min Fader hjem, og nu vovede jeg ikke at give Lyd fra mig. Pigen tager mig med sig ind, og jeg stillede mig op i en Krog. Min Tilstand maa jeg ikke ret kunne have skjult, thi han spurgte mig med barsk Stemme: "om jeg snuppede"? Lidt efter frembrød nok et Suk; og strax fik jeg en

Ulykke

- (20) god Ørefigen. Endelig raabte min gl. Mormoder, som holdt Øie med mig: "Barnets Haand er for en Ulykke i Stykker"! Dette Udraab bragte pludselig Stiilned i Stuen, og da min Fader havde overtydet sig om Sandheden deraf, da var Stuen alt for liuen for hans hæftige Følelser. Han løb ud i Gaarden, slog den ene Haand i den anden, knippede sin Hue sammen i begge Hænder, og raabte, saa det kunde høres over hele Byen. Han kom ind igjen, kjærtegnede mig, beklagede at han slog mig, og viiste mig en ubeskrivelig Ømned. Karlen, som fødte mig i mit daarlige Forlangende, kom ind og tilstod, at han var skyldig i Ulykken, og bød sin Vinterløn til min Helbredelse; han var en fattig Stakkell, og det var et stort Offer for ham; men den kjender ikke min Fader, som formoder at han modtog det. Karlen blev der i mange Aar, og var min vogtende Genius siden efter. Den samme gl. Anders Vædda
- (21) helbredte mesterlig den brudte Arm. Skjøndt den Gang kun 6 Aar, kunde jeg læse godt inden i Bog; men i de 6 Uger Curen varede, glemte jeg det aldeles. Min Læremester i denne nyttige Konst var en gl. Kone ved Navn Lene, deri Byen. Gud veed at hun var uden alle pædagogiske Indsigter. Min Læselyst var ellers umaadelig, og jeg bad stedse min Fader om at laane mig Bøger hos Præsten i Gjelsted paa Erholm, og hvor han kom. Ja, naar jeg ikke navde andet, læste jeg mange Gange tydsk, skjøndt jeg ikke forstod et Ord deraf. Ellers var min Barndoms Lecture, Holger Danske, Cæsar Karl, Peder med Sølvnøglen, Skjotten Bryde, og senere Saxo Gramaticus, Hübners Geographie, m.m.f. Eet Aar efter hiint Armbrud kom jeg op i Skolen i Gjelsted, som den Gang havde den værdige gl. Jørgen Rasmussen til Lærer; men Skolen
- (22) var da et lidet, lavt og mørkt Hul; dog gjorde den Gamle trolig, hvad han formaaede. Jeg begyndte at regne i denne Skole, mere efter eget Forlangende, end min Faders, men bragte det dog ikke saa vidt, at jeg kunde de 4 Species. Feilen var da, som ofte endnu ved Regningen, at Barnet ikke kunde Multiplicationstabelen. En sjæluen Gave havde den Gamle Mand, hvilken jeg ofte nar ønsket mig, nemlig til at røre Børnene, og faae dem til at græde, naar han catheciserede. Ved min Confirmation i Rørup Kirke erindrer jeg endnu at jeg stod øverst. Aaret efter indførtes Balles Lærebog der i Sognene.

I mine Drengaar gjorde jeg mange Spillopper, var ingenlunde ømskindet, og sloges ofte med mine Legekammerater, hvorom flere Smaaar vidne endnu i mit 55 Aar. Siden har jeg ret havt

- (23) Modbydelighed for denne Brutallitet, og denne nar været saa stor, at jeg etpar Gange nar ladet mig forhaane for at undgaae den; hvilket dog vist ikke er det Rette? Flere Gange fik jeg betydelig Prygl af min Fader, og det var ene Frygten for ham, som holdt mig nogenlunde inden Anstændighedens Grændser. Hovningen giver ogsaa Anledning til megen Sviir, taabelig Snak, og Usædelighed. Hovmarken bliver slet bearbejdet, og Bønderne spilder deres Tid paa Veien frem og tilbage, samt vænnes til Dagdriverie. Men Folkets Tid og Kræfter er en Mynt, som staar lavt i Cours, og naar det skal betale dermed, saa er der ingen Ende paa den udtalte Sum. Paa samme Maade gaar det til ved Veiarbejdet.
- (24) Et Aar efter, at jeg var confirmeret købte min Fader Arnstrups Regnebog ved en Auction. Paa Tittelbladet stod, at den var for dem, som ville lære sig selv at regne. Det var mig en glædelig Opdagelse. Hidtil troede jeg, at dette endelig og absolut maatte skee ved en Skolemester. Jeg lagte alvorlig Haand paa Værket, og inden et Halvtaar kunde jeg regne Opgaverne hele Bogen igjennem, endog uddrage Qvadrat- og Cubikroden, uden at have forsømt een Time af mit Arbejde, thi det tillod min Fader ikke. Han selv havde ogsaa gaaet i Regneskolen i sine Drengenaar, og havde efter sine egne Ord gjort saadan en Fremgang, at hans Læremester lod ham udregne: "Kjærlingens Poser og alle Mygginds Sviin". Men disse svære Ting havde han glemt. Han meente, at jeg
- (25) umulig kunde gjøre disse Kunststykker. Under denne min Regneparoxysme gik jeg stedse med Kridt i Lommen, og et hvert Sted paa Dørre og Porte i hele Gaarden var bemalet med Tal. Til denne Tid faldt nogle af vore Almueskrifter mig i Hænderne, og jeg holdt i Forening med Skolelærere og Søn den Hempelske Avis. Mine Tanker toge snart en egen Retning, og fik et høiere Sving. Jeg demonstrerte paa Hovveien for mine Kammerater Jordens Kugleskikkelse dens Gang og Solens Stillestaaen m.m. fritænkeriske Sætninger, Gud veed hvorledes, at jeg var kommen til disse nye Lærdomme, thi mine Lærere og Forældre vare orthodoxe og rettroende Folk. Ogsaa raadede de mig, at tage mig i Agt; og ikke afvige fra Biblen, som indeholdte
- (26) Guds rene Ord, da saadanne Afvigelser kunne skade min evig Salighed. Men disse velmente og Nyttige Raad hjalp intet, thi jeg begyndte ordenligt efter Exempel at tvivle om alle Dogmater.

Jeg nærmer mig nu den Periode i Livet som Man pleier at kalde den farlige, fordi Manges Lykke i den lider et total Skibbrud. De Skjær, hvorpaa den uerfarne Yngling kan strande ere saa meget

Umuligheds: Forbuds

desto farligere, som han selv slet ikke ansee dem derfor, ja gjør sig endog Umage, og holder det for Lykke, at blive hængende paa dem. Saasnart Kjærligheden har berørt ham med sin Valmuestangel, saa er hans Smulefornuft bedøvet, Og hans Øre hører hverken Klogskabens eller Erfarenheds advarende Stemme. I sin Bedøvelse drømmer han søde Drømme, og har salige Syner; men han vaagner op til en kold Morgen, og stormende Dag.

- (27) Indbildningskraftens yndige og tryllende Billeder ere svundne og den tørre og magere Virkelighed staaer i deres Sted. Rosens favrede Blade ere visnede, og omstrøet af Vinden, og han staaer med den tornede og nøgne Stilk, som oftest, i saaret og blødende Haand. O! I Forældre og Opdragere, I Menneskevenner og Folkefædre! Kom dog den Uerfarne til Hjælp, aabner hans Øine for Sandheden, neddrager ham i Virkelighedens Sphære og værer ikke ledige Tilskuere ved hans Undergang.

Vi have en Maxime, jeg veed nok af hvem, at nogle Sandheder ere gavnlige andre ere skadelige, hine skulle udbredes, disse dølges. Det svage Øie kan ikke taale Solen i sin Glands, m.m. Men denne Maxime er et Opspind af Bedrageri og Bedragere;

- (28) et listigt Middel, hvorved visse Kaster holde deres Medmennesker og Medborgere i Ledebaand; et Forræderie mod Folket og Almuen. Hvo er den, som har faaet Privilegium paa at udhøkkre Sandhederne, at klassificere dem, og bedømme deres Glands og Øiets Styrke? Hvad det ene Menneske maa vide, det maa det Andet ogsaa! Menneskets Kald og Bestemmelse er at kjende Sandheden, og denne skal gjøre det friet. Desuden er det vist, at jo mere Øiet holdes i Mørket desto mindre kan det taale Lyset; og jomere det vænnes til Lyset desto bedre kan det taale det.

Anvendelsen er let, og forbigaaes. Men, hvad skal der da gøres for Ynglingen i denne farlige Periode? - "Uindskrænket sige nam den rene Sandhed"!

Hvad der i disse Aar værner om den Unges Uskyld og Dyd er fornemmelig Undseelse. Vænne

- (29) er Englen, som stiller sig mellem nam og Synden. Jeg gik Ynglingeaaarene igjennem med et uplettet Rygte, hvorvel jeg var charmeret i et Par af de smukke Piger deri Byen. Men jeg navde i lang Tid den Ydmygelse og Sorg, at de vare lige gyldige ved mine Opvartninger. Aarsagen troer jeg var, at vi vare saa mange Børn, og der var ingen Udsigt til Medgift, uden hvilken Almuen sjelden indlader sig i Kjærlighedsforbindelser. Senere kom der dog en Forstaaelse i Stand mellem mig og den Smukkeste af dem, uden at Nogen af os gav det til Kjænde med Ord for hinanden.

Bemeldte Pige var lige saa kydsk som hun var smuk, og jeg nar hendes Tugt og Tilbagenoldenhed at takke for den gode Mening, som jeg, frem for saa mange Andre, nar for det andet

- (30) Kjøns Dyd. Tidlig maatte jeg tjene min Fader for Karl; gaa til Hove, til Landeveien, og overalt, hvor en Karl skulde sendes. I Forhold til min Alder, havde jeg gode Kræfter, og naar de andre Karle vilde kassere mig, fordi jeg var saa ung, og de kaldte mig en Dreng, saa bød jeg dem ud til en Dyst, og næsten altid gik jeg af med Seieren, skjøndt min Modpart mangel Gang var en gammel Karl. Desuden løs Munden mig ikke ilde, og jeg vidste en-deel mere end mine Kammerater, saa jeg, skjøndt ung, opnaaede en Anseelse og Overlegenhed i Sammenkomsterne, fremfor mange Andre.

I Aaret 1799 var jeg 20 Aar, og blev indkaldt til Sessionen, for at udskrives til

- (31) den Kongl. Tjeneste. Denne er en stor Byrde for den danske Bondesøn. Netop i den Tid, da nan skulde duelliggjøre sig for sin Bestemmelse, da nan begynder at faae Forstand, og skulde vælge en Næringsvei, lære et Haandværk, eller deslige, henlægges nan flere Aar i en Garnison for at gjøre Vagter og lære Tjenesten. Hans Dannelse afbrydes herved, nan glemmer det han havde lært, saavel af Bondearbeide som Haandværk, og nan maae begynde for fra. Men det kan vel ikke være anderledes? Kulturen i Europa, der udraabes for herlig, og er ussel; ved siden af Forfinelsen, den dyriske Raaned, hvor Retten afgjøres ved Vaabenmagt, og Myrden og Brand er almindelig. Under

- (32) en saadan Forfatning kan vel staaende Hære ikke afskaffes, og Værnepligten ikke ophøre? Men tung er den, og Forsvarsvæsenet, der i Smaastaten saa intet betyder, koster Folket store Summer. Jeg er dog ellers af den Mening, at en almindelig Borgergarde var tilstrækkelig, og den kunde med nogle faa Forandringer organiseres som Borgervæbningen i Kjøbstæderne. Engang vil der vel blive saadant Noget af de staaende Hære, der nu tjene mere til Stads og Moroe end til Landenes Beskyttelse? Dette kunde være en god Begyndelse til den saturniske Tidsalder! Men nok herom.

For at undgaae Værnepligten opbyder Recrut og nans Familie i Almindelighed Alt. Ingen kan fortænke dem deri. En lyver sig Sygdomme paa, han ikke har, en Anden bestikker Sessions

- (33) personalet, en Tredie stiller for sig, og kun den udskrives som ikke kan undgaae paa een af disse Veie. Min Fader var uformuende, havde kun lidt at give, og Bestikkelsens Vei var den Gang

eineller saa banet, som den nu er bleven, han holdt sig til Maalerne, for enten at faae mig casseret som for liden, eller til de Nationale, som det da kaldtes, og det Sidste lykkedes. Jeg blev udskrevet til det fyenske Regiment, som garnisonerede i Fredericia. I Efteraaret 1800 var jeg i denne Bye i 7 Uger for at lære Exercien. Min Moder udstyrede mig med en kostelig Madpose, hvis respective Indhold bestod i 2 Oste, ligesaa mange Pølser, ligesaa mange Faarelaar, 1 Stykke Flæsk, en Bøtte Smør, et Sigtebrød og et Rugbrød. Desuden endeel lækere Pandekager. Med (34) denne Staldbroder paa min Ryg, gik jeg trøstig op af de gammel-dags Gader i Fredericia. Den bedste Ost var bestemt for den Underofficeer, som skulde dressere mig, og han fik den med god Villie. Min Fader kom desuden derover, deels for at besøge mig, og deels for at supplere det Tab Madposen havde lidt. Saa jeg ingen modbydelig Forestilling fik om Soldaterlivet, og det saameget desto mindre, som Officererne vare humane og retskaffene Mænd. -

I de 7 Uger, som jeg tilbragte med at lære Vaabeøvelser, gjorde jeg nogle nye Erfaringer. Jeg hørte den saakaldte Janniskarmusiik, og saae den barbariske Spidsrodløben. Hiin behagede mig over al Maade, og denne gjorde et rædsomt Indtryk paa mig. Og hvortil nytter den? Den forhærder og forstokker Menneskenaturen, lærer Mennesket hvad det formaaer at udholde, indgyder Had og Forbittrelse mode de bløde

- (35) som paabyder den. Etpaar hvervede unge Tydskere, som formodentlig naabede ligesom, saa mange Andre, at gjøre Lykke i Danmark, vare Bellonas Offere. 14 Dage efter deres Ansættelse ved Regimentet havde de allerede nok af det, og - undveg; men uheldigviis for dem indhentedes de igjen. Dagen kom paa hvilken de skulde afsone deres Utroskab. Executionsmandskabet marscherede op. Officeren commandere: Holdt! Venstre om! Baglænds aabne Gelederne! Første Geleed, omkring! Ved Foden! Geværet i venstre Arm! Gevaldigeren gik med sine Vøireknipper op mellem Raderne, og sagde: tag 3, tag 3 etc. Imidlertid vare de Ulykkelige, med de røde Kjoler over den nøgne Overkrop, komne til den øverste Ende af de opstillede Rækker; Trommerne hvirvle, en vild Musiik istemmes, og (36) mellem 2 Korgevæhrer, som 2 Underofficerer holde, træde den Ældste med blottet Ryg ind paa sin beske Bane, Vøirene hviine i Luften, og i et Øieblik er hans Ryg fuld af røde Striber, og snart opidsket i det blodige Kjød. Mit Aandedræt var nærved at standse. - O! om den Moder, som fødte Dig, Ulykkelige, med Smerte, havde seet Dig i denne Tilstand, seet Din flængede Ryg, dit fortvivlede og fordreiede blege Ansigt?? Hun havde enten bandet Himlen, eller

----- Men stille! Det skete i det cultiverede Europa, som nu i 1000 Aar er forædlet ved den chrjstelige Religion, og mange Millioner Prædikener.

Et Tilfælde, som kunde blevet slemt nok, mødte mig i Fredericia, hvilket jeg ogsaa mellem mine Ubetydeligheder maa omtale. Her er det: Ofte havde jeg seet, at de hjemkomne Soldater eiede Krud, som de havde kneven ved Regimen-

(57) tet, og brugte til at skyde med ved Nytaar, eller ved andre Leiligheder. En Dag flyttede en Underofficeer Monderingskammeret ved Hjælp af vi unge Recruter. Mellem flere Ting vare ogsaa endeel Bundter Skarpepatroner, som bares i en Kurv. Et af disse Bundter var tabt i en Gang, og jeg, som kom der, fandt det, og tog det op i den Tanke at aflevere det igjen; men i ved, at jeg gik, steg den Tanke op i mig, Du kan beholde det, saa har Du ogsaa noget at skyde med, naar Du kommer hjem. Som tænkt saa gjort! Under et Paaskud kom jeg hjem i mit Logie, gjemte Patronerne med Kuglerne for i min Seng, og bragte dem lykkelig hjem til deres Bestemmelse. Men, om de vare blevne opdagede, om der var kommen Ild til dem i Kammeret, hvor vi laae 6 Mand, hvorf de fleste røgede Tobak? Stjaalne vare de ikke, men jeg har ofte gyset

(58) ved at tænke paa Følgerne. Vor Skjæbne nænger ofte i et Haar. Bare Lovgiverne og Dommerne vilde komme det inu, og være menneskelige mod Alle, især mod den uerfarne Unge.

Endelig frembrød den Glædesdag, da jeg efter en Fraværelse af 7 Uger igjen skulde see mit Fædrenehjem. Alle ville være den første i Baaden, som skulde sætte os over til Strib. Som en Hjort satte jeg igjennem Markerne, og brød mig hverken om Veie eller Sti. Min gode Moder modtog mig med Glæue, og jeg havde nu nok med at fortælle hvorledes, det var gaaet mig. Hun syntes, at det klædte mig godt, at mit Haar var afklippet i Forhovedet, og ved begge Ørerne. I den paafølgende Vinter havde jeg det godt, og min Anseelse der i Byen stod paa det Høieste. Men i Fasten 1801 blev jeg atter indordret at møde ved Regimentet. Englands Sædespøtisme blev endelig utaalelig,

(59) og Danmark tilligemed flere nordiske Magter maatte ruste sig for at bevare Havenes Frihed. Jeg fik mit gl. Logie hos Peder i Porten. Efterat vi vare exercerte nogentid i Compagnie og Battalioner fik jeg Sabel og Korsgevæhr, 7 jeg blev Vicecor-poral, endeel Underofficerer vare afgivne til Flaaden i bemeldte Foraar tilligemed Soldater, saa der var Mangel paa dem i Compagnierne. Men førend jeg fortæller videre maae jeg først omtale en lille Hændelse.

mul'gvis: alle

Den gode Skik var indført ved Regimentet, at naar en Karl for saae sig paa Exerceerpladsen, var uagtsom, greb feil, eller deslige, saa fik nan ikke altid Prygl derfor, men maatte exercere til Straf om Eftermiddagen. Dette var ikke alene ubehageligt men ogsaa en Skam, især om det traf flere Gange. En Officeer mærkede mig til

- (40) Eftermiddagsexercisen. Denne Tort var ikke hændet mig før, og jeg følte mig bedrøvet og fornærmet. Aldrigsaasnart havde jeg aflagt mit Tøie, førend jeg med Taarer i Øinene indstillede mig hos min Læremester, Commandeerscherganten, og beklagede mig over Officeren. Ja det var Dæblegale slemt Peder, men hvad er herved at gjøre, Du kan jo sagtens gaae derhen i Eftermiddag. - Nei Hr. Commandeerschergant det er mig altfor stor en Vanære - Det er det Dæblegale aa, og det er ikke alene Din, men ogsaa min, som har lært Dig - Jeg vil gjerne fornøie Dem for Deres Godhed, bare at De vil hjælpe mig denne Gang - Hen paa Exerceerpladsen maa Du - men gaae kun nu hjem! Jeg vidste, at den gamle Tydsker vilde gjøre for mig hvad han kunde, og gik hjem i mit Logie.
- (41) Nogle af mine Kammerater skosede mig, og andre trøstede mig; men begge Dele vare mig lige ubehagelige. Jeg sagde ikke et Ord. Kl. 2 indfandt jeg mig ved Tydskkirke, hvor den hele Midelmaadighed, og de strængeste Undorf. af Regimentet vare samlede. Min Commandeerschergant tillige med Leutnanten i Compagniet kom ogsaa. De talte meget ivrig med den Leutnant, som den Dag havde Inspectionen ved Strafeexercisen, og saae ofte hen til mig. Mit Hjerte pikkede. Men Commandoen lød, og Stokkene pebe paa alle Sider af mig. Uden at nogen havde sagt mig det, vidste jeg at den kolde Rolighed klæder Soldaten, og jeg greb fast og rask i Musketten. Efter nogle faa Greb kom Officeren hen til mig, og sagde: "Gaae hjem min Søn! Du hører ikke her mid". Til Forundring for mine Kammerater, og Glæde for min Vært
- (42) stod jeg triumpherende i Stuen hos dem, og fortællende min Hæder. Endelig fik Regimentet Ordre at det skulde opbryde til Holsteen. Paaskeløverdag afmarcherede det, efterat vi havde spurgt Engælænderne vare gaaet igjennem Sundet. Jeg havde Vagt ved Regimentskassen og den Vogn som kjørte den. Da vi vare komne uden Porten, satte jeg mig op paa Vognen, i et mageligt Sæde, og nu havde jeg Lyst til at reise hele Verden igjennem. Men Regimentet og jeg kom ikke længere, end til Rendsborg, en Fæstning ved Eideren. Her laae det hele Sommeren, øvede sig etpar Gange ugentlig, og besørgede i Forening med Borgerne Vagterne. Min første Vagt som Underofficeer havde jeg paa Hovedvagten

under en Greve Krampe. Han var human og en dulig Officeer.

Tog mig ind i Officeer-

- (43) stuen til sig, og tracterede mig. Det værste var, jeg havde ei lært Vagttjensten, og kjendte den ikke. Mange af Officererne stod det ikke bedre til med. En lang Tid i denne Sommer exercerte jeg Recruiter og her i Omegnen gives flere Personer, som jeg har lært at exercere. Men jeg iølte mig ellers slet ikke tilfreds, den Tid jeg laae i Rendsborg, og det gjorde de andre Soldater ikke heller. Daglig gik de omkring og bespurgte sig under hverandre, og ingen havde hørt naar vi skulde hjem. Tusinde Rygter kom herved i Omløb, og den mindste Begivenhed blev anseet og udlagt for Noget, der sigtede til Hjemmarschen. Af de mange Curerer og Stafetter, som gik gennem Rendsborg i den Sommer var ikke een, som jo blev holdt for, at den bragte os det saa længselfulde ønskede Bueskab. Rendsborg er en ubehagelig Garnison, især for Danske, som ei forstaar Tydsk.
- (44) Ved at indquartere Soldaten i de om ved Volden liggende Caserner afsuondres han gandske fra Borgerne, hvilket gjør ham Livet tomt og eensomt. Kjædsomheden hersker med en frygtelig Magt i disse Boliger. Med saa megen desto større Begjerlighed greb jeg efter den Leilighed, som Forsynet, mens jeg laae her, gav mig til at komme udaf denne Stand. Især glædede det mig, at jeg herefter vilde faae mere Anledning til at læse og lære. Et Brev fra min Fader meldte mig, at Sønnen af den omtal. gl. Skolelærer i Gjelsted var død. Denne Søn var bestemt til at succedere Faderen i Embedet, og nu kunde jeg ved at ægte den ældste Datter blive Successor i hans Sted. Bemeldte Datter var en dygtig og kjøn Pige, og jeg tog imod dette Tilbud med Glæde. Men det forstaaer sig, der syntes at
- (45) at være meget i Veien førend dette Ønske kunde blive opfyldt. Jeg skulde ikke alene udløses fra Soldat, men endog gaae 3 Aar paa et Seminarium. Det første opnaaedes ved en Ansøgning til Kongen og det sidste havde jeg stor Lyst til. Men førend jeg gaaer videre hermed, maa jeg omtale hvorledes jeg kom fra Rendsborg.

Den glædelige Tidende om Hjemmarsch kom endelig, og den 12 Aug brød Regimentet op til sit gamle Standquarter i Fredericia. Jeg havde samme Post ved Regiments Kassen som ved Udmarschen. Alles Glæde var ubeskrivelig stor. Ved denne Frem- og Tilbagemarsch saae jeg Kjøbstæderne paa den østelige Side af Hertugdømmet Slesvig, tilligemed flere af denne Provinds's smukke Egne. I Christiansfeldt fik hver Soldat en stor Snaps og et Suurbød; Officererne bleve

(46) beværtede paa Gjæstgiveriet. Ogsaa saae jeg ved denne Leilighed Kolding Slot, og var oppe paa dets Altan. Efter 2 Dages Ophold i Fredericia afleverte jeg mit Korsegevær, etc, og nar ikke seet det siden. Paa min Hjemreise kom jeg forbi Skolen i Gjelsted, var derinde, og den for mig bestemte Pige, fulgte mig ud, og talte med mig om vor tilkommende Lykke. Her forekommer nu nogle Gjenstande, som jeg ønskede at torde forbigaae, da mit Forhold ikke kan aldeles forsvares, og det er tungt at fortælle sin egen Skam. Men alt vel overveiet, saa er det ei heller værd at ansees forbedre end Man er, og jeg vil derfor vedblive at spinde Traaden i Fortællingen videre.

I denne nu forestaaende Vinter 1802 angreb jeg mig paa egen Haand af alle Kræfter for at forberede mig til Seminariet. Iblandt (47) andet lærte jeg Balles Lærebog udenad, skrev, regnede, og stræbte det bedste jeg kunde. Bemeidte Lærebog nar aldrig fyldestgjort mig, ikke heller den Gang. Den er et besynderligt Amphibium af Gammelt og Nyt, og jeg kan ikke dømme vel om dens Judicium, der uden Anstød kan undervise efter den, han være saa Præst eller Skolelærer. For Ex. Christus er en sand Gud, og tillige et sand Menneske, hvad kan være i mere Modsigelse med hverandre? Ligesaa lidet som een Ting kan være to Steder paa een Gang, i een og samme Tid, ligesaa lidet kan den være to Ting fuldkomment paa een og samme Tid. Er den det ene, saa er den ikke den Anden. At sige om et Væsen, at det var en sand Hest og en sand Koe, en sand Eeg og et sand Faar, etc, det var et elendigt Galimathias. Og den (48) der vil, at Folk skal troe saadant er enten et Fæe eller en Bedrager.

Ved en Skoleexamen, som jeg var overværende ved, vilde Præsten vise Commissionen at han forstod at spørge om vigtige Ting. Hvad jeg fortæller er et virkeligt Factum.

Præst. Kan Du sige mig lille Barn, om Christus endnu har begge sine Naturer paa sin Guddomstrone?

Barnet. (Efter nogen Betænkning) Nei han har ikke.

Præst. Hvorfor ikke det lille Barn?

Barnet. Fordi der da var indkommet Noget i Gud, som ikke havde være der før, og hans Væsen havde lidt en Forandring.

Præsten rystede med Hovedet, saa medlidende paa Barnet og bebrei- dende paa Skolelæreren. Udbryder endelig: "det er det Nye mær- ker jeg; Du taler

(49) "Barn, som Du har lært; men det er Feil. Jo vist har Christus "begge sine Naturer paa sin Guddomstrone, thi ellers kunde han "ikke kjende vore menneskelige Svagheder". - I hvilket theolo- gisk Compendium dette staaer, ved jeg ikke; etsteds er det vist

Reisen mødte Intet mærkværdigt. Om Eftermiddagen Kl. 5 naaede vi Seminariet, som tager sig fortræffeligt ud seet fra den Nordre-side, da det er anlagt og bygget efter Perspectiviskeregler. En anselig Hovedbygning, med Kjældere og Sovesal, 4 Egtager høi, viser (52)⁹ sig for Øiet; fra denne udgaar to mindre Fløie, der ogsaa have tilbagevigende Tilbygninger, som blive lavere, og taber sig i Staldene til Østen, og Seminariets Sygestue mod Vesten. Saa at det Hele præsenterer sig i Afstand, som en lille Stad. Til denne Fyens Prydelse, opreist af Patrioter og Menneskevenner, til Værn for Almuens Rettigheder, og Udbredelse af Folkehæls og Folkeoplysning, kom jeg til ommeldte Tid med veemodige Følelser og fuld af Forundring. En gammel Vægter viste os op til den ædle og talentrige Oest, Seminariets første Lærer, som med sand Humanitet modtog min gamle Fader og mig. Efter et kort Ophold viste han os om i Seminariet, på Sovesalen og i Lærestuerne, og gav mig i kort Begreb min tilkommende Tilstand og mine Pligter. Kun et Par af Seminaristerne vare nærværende i Seminariet paa Tiden, men hjemme hos deres Forældre i Provindserne;

(53) thi istedetfor de saakaldte Hundedage havde Man valgt den delige Maimaaned til Feirien. De nærværende Seminarister toge sig broderlig af mig, laante mig nogle med Hensyn til den forestaaende Underviisning hensigtsmæssige Bøger, og fik mig min Soveplads og Kammer anviist. Thi paa Sovesalen faaer hver Seminarist sit Sengested med Madrasser og Tæpper, etc, og desuden et lidet Kammer med Laas for, hvori han har sine Sager. Alle Sengene staae med Hovedenden ind til Taget eller og Fødderne ind mod Midten af Loftet, hvor Gangen er, og mellem hver er en Afstand saa bred som Dørren til Kammeret. To Kakkellovne og to Løgter tjene desuden til at opvarme og oplyse Sovesalen om Vinteren.

Med Seminariet stod til samme Tid en blomstrende Pensionsanstalt i Forbindelse. Den

(54) havde omtrent 50 Elever, og 5 a 6 Lærere. Pensionisterne - de betalende Lærlinge - og deres Lærere vare i Sidebygningerne, tilligemed Oekonomus for begge Anstalterne. En gl. Underofficer ringede hver Time hele Dagen igjennem, samt naar der skulde opstaaes og spises. En skjønnere og bedre Indretning kunde der vistnok ikke existere?

Imod Enden af Maimaaneden kom Seminariets borteværende Befolkning tilbage, og nu mylrede det overalt som i en Bikube. Men da Pintsedagene faldt ind i de første Dage af Junii, saa begyndt Underviisningen ikke førend den 6te i denne Maaned, og

§ 5. 52 gjenføres i pagineringen

Seminariets nye 2^{den} Lærer, Pastor Bang, aabnede den med en Tale. I denne omtalte han Seminaristens vigtige Bestemmelse, og deres Pligt at være sædelige og flittige. Ved denne Leilighed fik enhver af de indtrædende Seminarister deres Instrux, der var trykt, og indeholdt deres Pligter

(55) og Forhold medens de vare paa Seminariet. Den begyndte med disse Ord: "Det forudsættes, at den, som lader sig optage som Seminarist, føler sit tilkommende Kalds store Vigtighed". - Underviisningen i det første Halvaar bestod i Regning, Skrivning, Læsning, Sang, noget Klaverspil, dansk Gramatik, Botanik, Geographie, og Philosophie. Vi vare i den første Klasse 8. Hvoraf jeg og een til, umiddelbar vare udgaaet fra Bondestanden, de Øvrige vare Skolelærersønner, eller Bønderdrenge, som havde i nogle Aar givet sig af med Skolshold, og een der havde været Tjener. Vi vare alle, mere eller mindre, raae Materialier, og det Videnskabelige havde Ingen af os Sands for. Jeg erindrer endnu meget vel, at Oestes første Time var Gramatik, og at han med sin høist udmærkede Underviisningsgave

(56) ikke formaaede at give os Begreb om denne Videnskab. Paa Spørgsmaalet: "hvad vi nu altsaa forstod ved Gramatik?" Svarede jeg ham: "at det var den Videnskab, der lærte os hvilke Ord, der "skulde skrives med store Bogstaver".

Førend 1801 havde Seminaristeens Læretid været 4 Aar, og der var endnu 2 Klasser af dette Slags. Iblandt dem vare nogle meget duelige Subjecter. Een af dem, ved Navn Njelsen, en Laallænder, gav os Underviisning i Regning. Han døde endnu i dette Aar, inden hans Dimission, af Tøring. Samme Skjæbne havde en Jyllænder Græchersen. Begge vare veldannede og talentfulde unge Mennesker. Seminaristerne kom ellers af de ældre Klasser ind til os, for at prøve os i vor Religion og Physik, og gotte sig ved vore indskrænkede og forkeerte Begreber. Blandt andre Qvæstioner: Hvad vi meente

(57) om Miraklerne og om Nordlyset? Om dette sidste kom jeg til at sige: at det kom af de mange Sild, som vare i Iishavet, hvilket jeg havde læst etsteds, om det var alvorligt meent, veed jeg ikke; men dette Svar blev ikke glemt saasnart. Miraklernes Tilværelse tog jeg alvorlig i Forsvar, og da der i flere Dage var stridet pro et contra derom, uden Resultat, saa skrede vi ordentlig, ligesom Staterne i Europa, til, at afgjøre det med Næverne. For denne Gang blev deres Tilværelse hævdet. Ved Seminariet var ogsaa en Legeplads med Kegelbaner og Balancerbjælker, paa denne spillede Seminaristerne Bold om Aftenen, og brødes med en utro-

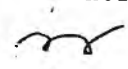
lig Iver. En halv Fjerdingvei fra det var en Søe, hvori de badede, og hvorpaa de roede. Jeg og min Ven, Cronberg, toge engang et La-gen med af vor Seng og udspilte

- (58) som et Segl, for at seile ud til en lille Øe i bemelte Søe, hvilket rigtig lykkedes. Baaden toge vi uden Tilladelse; men alle saadanne Streger, naar de ikke bare Præg af Ondskab, ignorerede Lærerne viselig.

Seminaristerne tillige med nogle af Domestikkerne ved Trolleborg udgjorte et Chor, hvorfor den unge Greve, D. Reventlau, var Chef. I dette Chor blev jeg ogsaa optaget, og da jeg havde været Soldat, saa var jeg det maaskee ikke just uvelkommen? Det exerceerte, skjød til Skiven, havde Bal, etc. Den 10 Decemb. var den ælskede, og vennehulde Oests Geburtsdag, den var en sand Glædesdag for hele Seminariet, paa hvilken Seminaristerne havde et Bal, forfattede Sange, og foranstaltede smaae Festligheder af alle Slags. Ommeldte Oest havde ualmindelig Gave til at undervise, at gjøre en Sætning tydelig, trænge til Bunds

- (59) i Videnskaben, og fængsle Opmærksomheden, dertil havde han herlige Talenter. Han var en oprigtig Ven af Oplysningen, udbredte den med al Iver, og han var ophævet over alle Fordomme. Mennesket og Menneskenaturen talte han om med Agtelse, og Aarsagen til dens Nedsættelse søgte han i den, som nedsatte den. I Physik besad han store Indsigter, og var en Elsker af Naturen, den han flittig studerede. Han var en sjælden Familiefader, og kjærlig Mand. Det var interessant at skue og bemærke, hvorledes de omgikkes han og Hustrue. Flere Gange ugenlig trak han sin Kone i en lille net Børnevogn, og hans Forhold herved var saa naturligt, simpelt, og fromt, som forrettede han et hverdags Arbeide. Hun sat med sit Strikketøie, og snakkede ved saadan Leilighed, som var det ved et Theebord, eller i et Fruentimmer Selskab, om alt Forekommende omkring dem.

- (60) Denne lille Scene, der klædte en Viis og Philosoph saa vel, den fandt jeg nu stor Behag i. -

En af Seminaristerne var altid Opsynsmand, Aufsehr, ved Pensionister, og Man valgte dem altid i øverste Klasse. Disse bleve herved, hvad Bord og Sovesal angaae, afsondrede fra de øvrige, da det var deres Pligt at sove paa Sovesalen og spise ved Bordet hos de dem anbetroede Smaa. For denne Forretning fik saadanne Opsynsmænd i Almindelighed 20 Rdl. Jeg havde det Held at faae den Plads allerede i det 2^{det} Aar, eller strax jeg var kommen i 2 Klasse. Formodentlig var det Seminariets anden Lærer, at jeg havde at takke herfor? Det var ikke sjælden at Seminaristerne antog sig jeg var svag nok til at følge Strømmen, og

Psalme. Mine Hjaelpmidler: Corambogen og min Fløite, hvilken sidste jeg spillede lidt, vare borte. I denne Knibe gik jeg op til min Ven, Cronberg i Gjelsted, der var en god Musicus, og han lovede at følge med til Fjelsted ommeldte Dag; hvilket endog var mig kjært, fordi jeg ikke egentlig kjendte Steenberg, og kunde ikke vide, hvori Flere styrkede mig, om han vilde vige med det Gode eller ikke. Førsttjenesten var ommeldte Dag i Herrendrup, en Kone og Barn vare i Kirke, og det gik saa temmelig goet. Præsten gjorde ikke mere ud af det end han havde lovet, hvad mig angik. Steenberg, Stakkell, blev borte.

glemme pligtmæssige Baand. I Førstningen var saadant ikkun Spøg, og min Tanke var at holde saa forsigt Maade med, at jeg kunde gaae (61) til hvaa Side jeg vilde; men at være to Ting paa een Gang er ikke mulig, og jeg hendroges vidre og vidre fra Pligtens Vei. Gud veed bedst, hvor megen Uroe og Samvittighedsnag mit Forhold foraarsagede mig. Men en uimodstaaelig Skjæbne syntes at henrive mig; jeg erklærede Baandet i Gjelsted for løst, og styrede nu min egen Cours paa et fremmet Ocean.

I bemeldte 2^{det} Aar fik jeg en Lyst til Mathematik som endnu ikke har, og aldrig ville, forlade mig. Physik, saaledes som Professor Oest foredrog den, var ret interessant, og denne lagde jeg mig ogsaa noget efter. Den naturlige eller fornuftige Religion var mig kjær, og jeg har altid haft inderlige og dybe religiøse Følelser. Ofte gik jeg ene om Aftenen, knælede, græd og paakaldte den Uendelige over Stjernerne om sin Naade, til at blive fornuftig og dydig. Hvorvidt jeg er bleven bøn hørt tilkommer ikke mig at bedømme; men den samme Unævnelige er mit Vidne om Sandheden

(62) heraf. Just synderlig vidt bragte jeg det ikke i Mathematik medens jeg var paa Seminariet. Bagges Mathematik gik jeg igjennem, og kunde til Nøds gjøre Rede for Plangeometrien, Stereometrien og Trigonometrien; det var aatsaa ikke en Gang Elementerne, jeg forstod? Siden har jeg lagt mig mere efter den, og haft endeel Kundskaber, saavel i dens theoretiske som praktiske Dele.

I omeldte 1803, mit andet Aar paa Seminariet, gik jeg og min Ven, Cronberg, til Svendbog, for at kjøbe mig et Uhr, hvilket jeg endnu eier, og som ikkun har været reengjort 2 Gange i disse 28 Aar.

Ved dette andet Aars Udløb, nemlig i Foraaret 1804 blev jeg examinereret, og saavidt jeg erfarede noget derom, da stod jeg mig godt. Foruden en stor Mængde Spørgsmaale, som bleve besvaret skriftlig, almindelig 2 i hver Videnskab,

(63) bleve Seminaristerne alle paa een Dag mundtlig examinerede i Directionens Overværelse. Af de skriftelige Spørgsmaale havde jeg en Afskrift, som jeg leverede min Velgjører, ommeldte Pastor Krag i Gjelsted. Jeg erindrer endnu nogle af dem, som vist ikke kunne ansees for lette? F.Ex. I Religionen: Hvorledes kan Guds Naade bestaae med hans Retfærdighed? og i Physiken: At forklare og bevise hvorledes, at det gaaer til, at et Legeme, som falder fra Toppen af Masten paa et Skib, medens det er i fuld Fart, falder tæt ommen Masten, og ikke bagved samme? Mit Svar paa dette sidste Spørgsmaal, blev af Professor Oest, (han blev Professor ved denne Tid) oplæst.

I mit 3^{di} Seminarieaar læste jeg for nogle af Pensionisterne, og fik derfor endvidere en Snees Rigsdaler saa jeg nu havde 60 Rdl. aarlig, og aiting frit ved Seminariet. Seminaristerne i 3 Klasse holdt Skole

(64) for endeel Børn, som gik i Seminariets Almueskoler, for at faae praktisk Duelighed i denne Underviisning. Vi udarbeidede Cathekisationer, som bleve bedømte forinden de holdtes af Lærerne, og Seminaristerne. I Begyndelsen var det over et opgivet Thema, men siden skulde vi selv vælge det. Jeg erindrer endnu, at jeg engang valgte selv det Thema til min holdte Cathekisation, "Nytten af at være flittig i Ungdommen" - Saavel Valget som Cathekisationen erholdt almindeligt Bifald. En anden Gang udarbeidede jeg en skriftelig Cathekisation over Aarsagen til Lediggang; hvilket Oest vel bifaldt og paastod den indeholdt gode Puncter, men vilde ikke indrømme, at en Kapitalist eller anden Riigmand blev kaldt en Leddiggjænger fordi de ikke arbeidede. Imellem flere Aarsager til

(65) Leddiggang anførte jeg: "Haab om at erholde Andres Formue enten ved at arve, betle eller stjæle den".

Kort før Juul fik jeg ved Professor Oests Forsorg og Godhed for mig en Condition hos Hørbereder Schrok paa Lykkenssæde. Oest meddelte mig denne glade Tidende een Dag i Spisestuen. Jeg skulde have 80 Rdl. i Løn, og læse for Lærlingerne, der lærte Hørdyrkningen der. Ingen af de andre Seminarister havde endnu faaet Plads. Det fattedes ikke meget i, at jeg ogsaa havde opgivet denne Plads, og taget med nuværende Stiftamtmand, Cederfeldt de Simonsen, til Norge, hvor han da opreiste for at være Amtmand i Christianssand. Jeg var da kommen ind i en anden Tour, og Gud veed hvorledes det vilde have gaaet mig. Men det skete ikke. Jeg og min gl. Fader var i denne Anledning oppe paa Erholm en Aften, for at accordere; men jeg havde den Gang for store Forestillinger om en Skolelærers Bestemmelse til at ville indlade mig paa de Vilkaar

(66) som bleve mig tilbuden. Mit Forhold og mine Yttringer skal heller ikke have behaget ved denne Forestilling.

Seminarierne og Regjeringen have vistnok en god Hensigt ved at indgive Seminaristerne Agtelse for sig selv og deres Bestemmelse, uden denne vilde Skolevæsenets Øiemeed ikke opnaaes; men Menneskene, som ikke vide af Sligt, finde dem arogante og indbildske. Derfor vilde Seminaristerne være vel tjent med, at blive forberedet paa, hvad siden krænkende Erfaringer ville lære dem, at indtræde i deres Virkekredse uden alle Fordringer, non agte paa det indvortes Menneske, og den sande Dyd. Herved ville de Ingen kunne forarge, eller give nogen Anledning til Misundelse, skade-

froe Critikker, etc. Flere Generationer maa opkomme og svinde førend Skolelærerne kunne vente nogen Agtelse mellem Menneskene. Videre er Culturen i Europa ikke kommen.

- (67) Naar den Tid kommer, at et Embede agtes efter den Nytte det stifter, de Talenter det kræver, og den maa vel engang komme, da ville Skolelærerne blive ansete for Folkets Hædersmænd; men saalænge Culturen i Europa ikke er andet, end et glimrende Barbarie, og Regjeringernes Øiemed fornemmelig ene at conservere den ihænde havende Magt, da kunne disse ikke vente at vorde agtet efter Fortjeneste. Men jeg vender om til mine vigtigste Ubetydeligheder igjen.

Endelig vare de 3 Aar paa Seminariet forløbne, og Dimissions-Examen, der er saa vigtig, skulde gaae for sig. Men den havde nær taget en Ende med Forfærdelse baade for Lærer og Seminarister. Et nyt Lem var indkommen i Directionen, daværende Biskop, og han undrer paa en Maade det Hele. Vel nægter jeg ikke, at Seminariet var smittet af den Tids philanthropiske Metoder, der gjorde Underviisningen til morende Sysler, istedetfor at den bestaaer i Anstrængelse og Alvor, og der var kun lidet blevende hængende af den i

- (68) Seminaristernes Hukommelse. Men ved Siden heraf havde den een god Egenskab, og den vil stedse blive den vigtigste ved unge Menneskers Underviisning, nemlig, mere at danne dem til at modtage Kundskaber, og i Fremtiden at faae videre i dem, end at prope Hukommelsen, og lade Evnerne uudviklet. For denne Egenskab havde bemeldte Biskop intet Øie og ingen Sands; han krævede materielle Vahrer, og Seminaristerne bestode sig kun maadeligt. En Feil var det ogsaa, især naar Man fordrer i visse Qvantiteter, at der ingen Lærebøger brugtes ved Underviisningen; den skulde alene mundtligt meddeles. Rigtignok opskrev Seminaristen i Timen det Vigtigste, og skulde siden Udarbejde det; men dette dertil hørende Gesvindtskriveri besad han ikke, og han fik nogle ubrugelige Stumper af Foredraget. Desuden hindrer denne Opskriven Opmærksomheden, og der tabes i Klarned, Tydelighed og Indsigt, hvad Man herved vinde for Hukommelsen. Ved denne Hurtigskriften fordærvede Man ogsaa Haanden, kommer i med at jasse, og Calligraphitimerne kunne ikke oprette, hvad den forstyrrede. Ingen af Seminaristerne fik det Aar bedste Caracteer, flere af dem fik derimod den ringeste, brugbar. Jeg var mellem dem, som fik næstbedste, god. Da Examen var til Ende holdt Biskopen en Tale, ex tempora, fuld af Arogang, hvori han sagde ligefrem, at han følte sig skuffet, utilfredsstillet. I denne Tale forekom: "at ihvor stor den Afstand end var som var imellem ham og os,
- (69)

"saa nægtede han dog ikke, at vi vare Arbeidere i samme Viin-
"gaard; han vilde vældelig udstrække sin Arm til vor Beskyttelse,
"men vi maatte aldrig haabe at blande ham, thi han havde et
"skarpt Øie". -

Timen slog, i hvilken jeg skulde sige Seminariet Farvel.

3 glade Aar vare her henrundene. Jeg

- (70) havde Lærernes Bifald, og lært endeel nyttige Kundskaber og Færdigheder. Mit Hjerte var fuldt af Taknemmelighed og Kjærlighed. Den anden Lærer, Hr. Pastor Bang, blid og menneskjærlig, trøstede mig, fordi at jeg ikke fik bedste Karacteer, sagde: at enhver nok veed, hvad en Examen var, jeg skulde ikke sørge, kyste mig, og lod mig gaae. For Læreren, som har Verdenskundskab, og et kjærligt Hjerte, er denne aarlige Bortsendelse af unge Lærere, et veemodigt Øieblik, blandet med Haabets og Frygtens Følelser. Samme Følelser, som Jesus havde, da han udsendte sine Disciple, maae ogsaa fremtrænge sig hos ham. Seminaristerne have ogsaa anvendt 3 Aar, ligesom de, for at danne sig til Folkelærere. Ogsaa de ere uerfarne, unge og ubefæstede, og paa en vis Maade kunde han sige til dem, dog det forstaaer sig i en mindre Betydning af Ordene, see: "Jeg udsender Eder som Faar i blandt Ulve".
- (71) "I skulle hyle og græde, men Verden skal glæde sig". "I skulle hades af Folkene for min - Sandhedens Oplysningens Skyld". "I ere Jordens Salt, etc, etc --- Rigtignok veed jeg, at Andre ville ansees for at være disse Disciple; men det kan ikke være for Alvor meent, naar det er det Udvortes, der sigtes til. De, der ikke arbeide paa Guds Riges Udbredelse uden etpar Timer om Ugen, og sidde i fede og magelige Embede, de kunne ikke have nogen Liighed med hiine Christendommens første Lærere. Skolelæreren han spiser derimod sit knappe og tarvelige Brød i sit Ansigt Sved, ringeagtes af de ypperstepræste, Skriftkloge og Øverste for Folket; er fattig, har intet Gods, men gjøre dog mange rige, etc, han har en Liighed med dem som er paaafaldende, og en Haand, der forstod at føre Penselen kunde udmale den med fraperende Farver.

Jeg begav mig fra Seminariet og hjem. En

- (72) lille Skye mærkede jeg paa min gode Moders Pande, og den bedrøvede mig, thi havde jeg fulgt Pligtens Bud, da havde jeg nu været i Havn, og forsørget, istedetfor at seile ud med min lille skrøbelige Baad paa Fremtidens ukjendte stormende Have. Men Egenkjærligheden forstaaer mesterlig sine Sophismer at besmykke vort Forhold. Den hviskede mig idelig i Øret: en Prophet gjelder ikke i sit eget Fædreneland, og det duer ei heller, at være Skolelærer i sit eget Fødesogn, mellem dem, der have været Vidner til dine mange Spillopper og Drengestræger. Men, som sagt, jeg

holder det ikkun for Sophismer. Mine i mit Fødesogn vise
mig Alle Venskab og Agtelse, naar jeg der ved een eller anden
Leilighed har været tilstedde.

Efter nogle Dages Ophold i Fædrenehjemmet reiste jeg til Lyk-
kensæue i min nye og første

- (73) Tjeneste. Jeg blev temmeligt koldt modtaget og anviist et meget
ringe Kammer. Der var ikkun en Væg mellem mig og Svinene, og Luf-
ten var stedse inficeret af uhumske Uddunstninger. Jeg blev ogsaa,
som en Følge heraf syg om nogle faa Dage, og mit Sind og Humeur
leed meget. Uforskyldt Kingeagt og Nedsættelse har stedse været
mig utaaalelig, og jeg var derfor høist forstemt. Ikke destomindre
begyndte jeg at undervise Børnene næste Dagen, inde i Dagligstuen.
Jeg følte mig herved forlegen og generet; thi den paa Seminariet
brugte Methode kunde nu ikke anvendes, og alle derværende Appa-
rater manglede. Det var derfor saare gavnligt, om Seminaristerne
gaves Underretning, hvorledes de, ikke alene skulle undervise,
men ogsaa ellers forholde dem under saadanne Omstændigheder. Jeg
var meget raadvild og følte mig
- (74) forladt, og tabte Tilliden til mig selv. Bedre hen i Sommeren
blev det taaaleligt; en Skole og et nyt Kammer blev indrettet,
og jeg slog en Deel af i mine Forventninger om en Lærers Nødven-
dighed og Værd. Jeg kan ellers ikke sige, at jeg enten var til-
freds, eller befandt mig vel i min Stilling som Privatlærer.
Forældrene havde ingen Sands for Videnskabelighed, Retskaffen-
hed og Dyd; og jeg harmonerede i ingen Henseende med dem. Bør-
nene var gode, opvakte, og vel optugtede. Men Forældrene, som
holdt sig tilbage, vare kolde, og affecterede Levemaade, havde
ingen god Virkning paa deres Forhold mod mig. At mit Forhold var
som det burde at være, er langt fra. Jeg gik fra den ene Yderlig-
hed til den anden. Sporede jeg Godhed og Høflighed i deres For-
hold mod mig, gik jeg for
- (75) vidt i samme mod dem; men mærkede jeg det modsatte, vaer og pirre-
lig var jeg i denne Henseende, saa gik jeg igjen over til den
anden Yderlighed, og udlod mig ofte diærvt over dem. Sandhed
elskede jeg, og anpristede den ved forefaldne Leiligheder, med
Enthusiasme; men ikke med den Sindighed og Klogskab som er fornøden,
naar Man vil undgaae Fjendskab og Uvillighed. Den Overvægt, som
Koldsindighed og Tavshed give, kjender jeg ikke; meget mere var
jeg af den Mening, at der maatte svares paa enhver Finte og
Spydighed, ihvordan den end anbragtes, naar Man ikke vilde an-
sees for overvunden. Denne Forestilling forledte mig ofte til
Ordspil og Udeladelser, der hverken vare vittige eller grundige.
Uden indvortes Værd troer jeg

(76) ikke jeg var; velvillig, tjenstagtig, aabenhjertig, menneskekjærlig, religiøs have stedse været Træk i min Karacteer; desuden - det er kun mine egne Tanker - var jeg hverken overfladisk eller eensidig, hverken fordomsfuld eller overtroisk, og jeg mener, at Sandhed og Skarpsindighed ofte have udtalt sig i mine Domme. Min Feil bestaar i vel megen Selvfølelse i Forening med Letsindighed og Phlegma. Udmærket Virksomhedsdrift sporer jeg ikke hos mig, med mindre det skulde være i at udvikle mig selv. Dog føler jeg varmt for mit Kald og min Bestemmelse som Skolelærer; Folkeoplysning og Menneskeslægtens Udvikling ere efter min Overbeviisning Ting af den høieste Vigtighed og det er ved Skoler og Skolelærere disse store Formaaale skulle opnaaes. Kirken og Præsten arbeide kun lidet

(77) eller intet derpaa; det gaaer mere udpaa at vedligeholde det nærværende, at forebygge Tilbagefald, end at gaae fremad, hvad disse udrette. Kirken og Skolen forholde sig til hinanden som en Adelig og en Bonde, som Poesie og Prosa. Kirken synes endog at forsmaae den nærværende Verden, udlader sig haant og med Ringeagt om den, og bestræber sig at hæve Mennesket udaf den, og hensætte det i den Tilkommande, imedens det endnu er her. Skolen derimod, taper vel ikke niin Verden af Sigte, men den nærværende er dens Hovedformaal. At dygtiggjøre Mennesket for denne er dens vigtigste Bestræbelser, dertil helliger den sin meste Tid. Men jeg kommer nu for langt bort fra mig selv og mine egne Ubetydeligheder og maa derfor vende tilbage til dem igjen.

Udmærket Virksomhedsdrift føler jeg ikke hos mig, det vil sige paa Tiden og i Skolen. Thi Underviisningsbanen betraadte jeg med Kraft og Varme. Men disse

(78) kjølnedes og svækkedes efterhaanden ved den Kulde og Modstand, som overalt kom i Forbindelse med dem. Uovervindelige Hindringer have idelig ligget mig i Veien, deels i Localet og deels i Mangel af Bøger, Papier, etc.

I Anledning af, at jeg ikke befandt mig vel paa Lykkenssæde, harmonerede ikke med Forældrene, og nød ikke den Agtelse og Fortroelighed, som jeg efter min Mening tilkom, pønsede jeg idelig paa at finde en anden Condition, eller ogsaa om muligt at blive befordret. Til den Ende gik jeg i Aaret 1807 om Vinteren, en Gang jeg var i Odense, op til Biskop Hansen, uden at være reist derud for det samme, for at bede ham, at have mig i naadig Erindring ved forefaldne Vacancer i Skolefaget. Manden var nødladende og human; svarede mig vel, og proponerede mig at tage et Embede i Trondhjem, som han havde i Commission at skaffe en Seminarist til.

- (79) Jeg vægrede mig; taalte om den lange Reise, det fremmede Land, mine Forældre, som ønskede mig i Nærheden, etc; men Biskopen svarede: at han troede ikke at jeg var saa langt tilbage. Han havde Sønner baade i Norge og i Danmark. Enden blev, at jeg kunde betænke mig i 14 Dage.

Ved min Hjemkomst raadførte jeg mig med Mine Velyndere og Venner, især Seminarielærerne, og skrev dernæst til Biskopen, at jeg i Guds Navn havde besluttet at modtage det tilbudne Embede; men i Fald jeg enten ikke kunde taale det nordlige Klima, eller fik en anden gyldig Grund til min Tilbagereise, da udbad jeg mig af ham, at forhjælpe mig til en Plads i Fædrelandet. Næste Post fik jeg min interimistiske Bestalling, og Anviisning paa 50 Rdl. til min Reise. Nu bleve mine Madfor-

- (80) ældre flinke, og vi skiltes med Fred og Venskab fra hverandre.

Min gode Moder modtog mig med Graad over det, at jeg skulde reise, som hun kaldte det, saalangt bort. Jeg trøstede hende dermed, at hun netop nu havde Aarsag til at glæde sig; Gud veed at det ikke just var min Mening.

Under mit treugers Ophold i Fædrenehjemmet, fik jeg Brev fra min Ven C, gift med hin Pag. 44 omtalte Pige, at han ønskede at tale med mig førend jeg, som han udtrykte sig, skjulot mig mellem Klipperne, om jeg vilde komme op til ham, m.m.. Jeg svarede ham skriftelig tilbage: at komme op til ham var jeg undseelig ved, men jeg troede ham til, at han kom ned for at sige mig Farvel inden jeg rejste, og det Forhold vilde jeg ansee for et Venskabs Beviis, som skulde blive mig uforglemmeligt. Herpaa sva-

- (81) rede han, at han med Glæde vilde komme, men der var en Anden, som ikke tillod det; men vilde jeg Aftenen derpaa ved Solens Nedgang tage mig en spadserer Tour mellem Taarup og Gjelsted, vilde jeg finde ham. Jeg gav mig paa Veien til bestemt Tid, og fandt snart ikke alene C, men ogsaa hans Kone, hin omtalte Pige. Her kom det til en gjensidig Forklaring, under hvilken vore Øine ikke bleve tørre, og vi beroligede os ved, at Forsynets skjulte Haand havde ledt vor Skjæbne. Begge gave mig de kjærligste Ønsker med paa Veien, og vi adskiltes under Forsikkring om et bestandigt Venskab, som endnu staaer usvækket fra hver Side.

Den 11te Maii 1807 tidlig om Morgenen kjørte min Fader mig atter hjemme fra. En

- (82) foregaaende tung Skilsmisse havde fundet Sted. Min ømme og eie-gode Moder var utrøstelig; næppe formaaede hun at berede Frokosten og Kaffen; og først da hun tog mig i sine Arme for at trykke Afskedskysset paa min Mund, og anbefale mig i den Eviges Varetægt,

sank Vægten fra hendes Hjerter, og hun hulkede høit. Hvorledes jeg fornødt mig erindrer jeg ikke. Først da jeg var langt ude fra Byen kom jeg til mig selv.

I Odense var jeg inde hos H.H. Biskopen for at tage Afsked, og erholdt tillige hos ham, de 50 Rdl. Reisepenge. Om Aftenen naaede vi Nyborg hvor vi logerede om Natten, og Morgenen derpaa, efter at have taget Afsked med min kjære Fader, betraadte jeg Borten, og sagde Farvel til Fyen. Igjennem Sjælland reiste jeg med Extrapost, og havde det Held at reise i Compagnie med en Mynsterskriver, og underlig nok, han reiste fra Norge, og jeg til det, - alligevel fulgtes vi ad. Han var en human

- (83) Man, som ingenlunde var mig for nær med Betalingen, hvilket beroligede mig meget, da jeg kun var maadelig forsynet med Penge.

Vi logerede i Printsens i Roskilde om Natten, og Om Morgenen vare vi begge enige om at besee Domkirken og Begravelserne; men vi fik den Besked fra Klokkeren at han var ikke hjem, d.e. han var ikke staaet op; thi efter Holberg kan Man hos disse Embedsmænd endnu om Morgenen Kl. 10 finde Morphus.

Vi havde ikke kjørt ret længe førend vi kunde see Høiderne, Fruespiir, Opservatoriet, etc. i Kbhvn. Kl. 11 kjørte vi ind af Vesterport; paa Hjørnet af Vimmelskaftet og Badstuestrædet steg jeg af; thi her boede en Klædehandler Madsen, som jeg var adresseret til. Denne Mand viiste sig imod mig saaledes, at han har Fordring paa min uforglemmelig Taknemmelighed. Kun Skade, at jeg aldrig

- (84) har kunnet vise denne i Gjærningen. Gud betale og lønne ham, og hans derfor! - Han skaffede mig Logie i store Strandstræde, hos aldrende Normand, som hed Hammer. Stedet var ellers, som jeg kunde see, et Skipperlogie; især for saadanne, som fare paa Middelhavet. Disse Mænd havde en Fasthed i Tale og Forhold, som interesserede mig meget. De vare meget varsomme i deres Adfærd, gave tørre og korte Svar, og ville i de første Dage ikke indlade sig med mig. Vel havde jeg været Soldat i 2 Aar, Seminarist i 3, og Informator i 2; men de mærkede formodentlig nok, i det mindste følte de det selv, at jeg var Een, der stak Næsen ind i Verden, og var vel meget snaksom fornemmelig efter deres Practiie og Brug. Men tilsidst lagte de dog Mærke til mig, og et Par gamle Mænd taalte gjerne med mig. Aarsagen

- (85) var, at jeg kjendte Navigationen i Theori, forsaavidt den kan forstaaes af Bugges Astronomie og Louvs Skatkammer. Ja jeg nød endog nogle Gange den Ære at være Volugiftsmand i deres Disputter om Aftenen, naar de havde en til deres Fag henhørende Materie paa Bane. Nu gik Tiden ret behagelig for mig; tak være de Timer

som jeg havde anvendt paa de mathematiske Videnskaber. Endog een af disse gl. værdige Mænd skaffede mig en god Leilighed til Trondhjem med en Skipper - Capitain kaldtes de eilers - som hed Hanchen. Han gjorde endog, uden at jeg havde bedet derom, Acord med ham om den ugentlige Betaling, 4 Rd., og betingede, hvorpaa jeg alarig kunde tænke, hvorvel det blev mig til stor Nytte, at Tiden ikke skulde regnes førend Briggen var passeret Cronborg. Men vi ville ikke forlade Hovedstaden endnu.

Det er let at vide, at et Menneske i min

- (86) Stilling, med min lette Børs, og nedkuede Aand, ikkun listede sig omkring i Kjøbenhavns prægtige Gader, og kunde ingen Adgang have til denne Byes mange Mærkværdigheder, om jeg end havde havt, hvilket er langt fra, Gave og Indsigter til at beskrive og bedømme dem; men ikke destomindre saae jeg dog Kunstkammeret, Rosenborgslot, de fleste Kirker, Schimmelmanns Pallaie, etc, inuwendig; var flere Gange paa Komodie, i Dyrehaugen, og omkring paa Promonaderne ved Kjøbenhavn. Var ogsaa flere Aftener i et Spillehuus, dog uden at tage Deel i Spillet, hvor der spilledes Pharo og forbudne Spil. En Bekjendt, men over min Stand, førte mig ind i dette Lykkens- og Ulykkens Tempel. Hvad min Anførers Mening var med mig, veed jeg ikke; men hverken han eller Andre fristede mig til at spille. Med Gysen saae jeg her Spillesygens Offere, og tænke endnu (87) ofte derpaa. Jeg saae ogsaa Hr. Colsmanns Samling af Materialier og andre antiqvariske Rariteter, de Kongelig Stalde, Smedeværfterne ved Holmen; og var paa Observatoriet. En Ting ønskede jeg gjerne at have seet, nemlig Kjøbenhavns store Bibliotheker; - men det naaede jeg ikke.

- Den 2 Juni om Aftenen fik jeg mit Tøi om Bord, og sov første Nat paa Skibet, som skulde føre mig til Thjem. Det var et nyt Skib, der gjorde sin første Reise, og prægtig udstyret. Det var gaaet til Ankers under Batteriet Tre kroner, for tidlig om Morgen at tiltræde Reisen. Jeg sov ikke meget godt; thi Skibets ubevante Gyngen, og den stærke Dunst af det nymalede Træ, var mig besværlig. Om Morgen havde vi en lille Storm nordfra, og kunde ikke komme under Seil, hvor vi laae, hvorfor Folkene etpar Timer arbeid paa at varpe Skibet noget op mod Vanden, og først henimod Middag da Veiret dreiede og lagte sig, begyndte det at glide, (88) til min inderlig Glæde, rolig og stolt, nedefter Helsingør. Lystgaarde og Lundene omkring Kjøbenhavn fik Liv, og begyndte at glide forbi i modsat Retning, bleve længer borte, og tabte dem tilsidst i mod Syden. Saaledes at lade en deilig Kyst passere forbi, og sidde rolig i en Sopha at see derpaa, er et høist behageligt og interessant Skuespil. Kl. 6 kastede Briggen sine Ankere paa Hel-

singørs Rhed, hvor der efter min Mening, laae en unyre Mængde Skibe. Om Morgenens blæste det atter nordfra, og blev ved dermed hele Dagen, inutil næste Dags Middag. Medens vi laae her var jeg med Kapitainen i Land og besaae denne Bye; jeg var ogsaa med ham oppe paa Toldkanmeret, hvor Skibet maatte klarere. Vi fik os til- lige om Eftermiddagen en lille Sviir med flere Skippere paa en Viinkjæller. Den 5 Juni om Middagen sprang Vinden, som blæste nordfra ind i Sundet, med et om til Syd, og der blev en Hugen og Tuden paa Rheden, at det er ubeskrivelig;

- (89) i mindre end 5 Minuter vare Ankerne opvundene, Seilene heisede, og en 3 a 4 Hundrede Skibe, hvoriblandt man saa alle Nationers Flag, adskillige Engelske Fregatter, begyndte at glide ud af Sundet. Jeg nød atter i min Sopha dette imponerende Syn, sagde i to Timer ikke eet Ord, og var henrykt derover. Alle Skibene holdte i Begyndelsen een Linie, modererede Seilene for at give fornøden og harmonerende Hastighed, og alle Mennesker vare i høieste Maade paapassende og sindige. Eftersom vi komme ind i Kattegattet begyndte Skibene at sprede sig; de bedre Seilere satte uden om de Ringere, og de engelske Fregatter samlede deres Convoier. Sara Johansen - saa kaldtes vor Brig - viste sig som en god Seiler, og vi loe mange bagefter os inden Kl. var 4 om Eftermiddagen. Cronborg Fæstning svandt i den blaa Røg med sine mange Spire; Kulen, Skandinaviens sydeligste Bjergaas, laae til Høire, og tabte sig ligedes i Horizonten. Det blev Af- ten, og Søen slog nu og da ind paa Dækket, hvor jeg og Skipperen gik frem og tilbage, talte om Søens Behageligheder og Farer. Stjernerne begyndte at vise
- (90) sig, vi saa Anholts Fyr i Sydost, og Skibet slingrede dygtig. Vi gik til Kojes. Om Morgenens derpaa vaagnede jeg ved en farlig Larm paa Dækket, Skibsfolkene løbe frem og tilbage, Capitainens Ord høstes ofte, og Tougene kastede Man med overalt. Vi vare passerende Skagen, og komme ind i Nordsøen, hvor vi modtoges af en Søgang og Storm, der tumlede Briggen forfærdelig. Stolene, Kufferter, etc, i Kajytten bleve kastet hid og did, og en Dreng kom ned for at surre det fast. Jeg følte nogen Hovedpine; men tænkte det var af den stærke Maling, og indspærrede Luft, hvor- for jeg stræbte at komme op paa Dækket; men det hjalp intet. Neptun vælte Nordsøens Bølger i sin Vrede, pidskede dem rasende mellem hverandre, prøvede enhver Nagle og enhver Toug, og viiste den fremmede Gjest, den nye Brig, at han var Overherre i disse vaade Egne. Jeg stod som en arm Synder for hans Aasyn, der ikke kunne svare eet til Tusinde, og vomerede i Havet en Gang efter en anden. Min Indvolde syntes ikke

- (91) at ville blive der, hvor Naturen havde anviist dem deres Plads. Jeg slæpte mig ned i Kojen igjen, og forlod den ikke i en 4 a 5 Dage. Skipperen og Styrmanden toge inderlig Deel i min Sygdom, vidste flere gode Raad mod den; men de bedste af alle vare, at jeg skulde tage mig en god Skraae og drikke dygtig Brændeviin. Hvorvidt dette Raad er probat eller ikke, kan jeg intet Vidnesbyrd give om.

Medens jeg var syg holdt Kaptainen et Skippermøde i Kahytten med Folkene om de skulde gaae op ommen Kysterne af Norge, eller seile lige ud paa Meridianen, og følge den nordpaa. Det Sidste blev antaget. Der blev tillige holdt Morgenbøn, naar Folket var nede at faae deres Brændeviin. Imedens denne Andagt varede maatte Ingen bande. Skipperen læste med blottet Hoved en plattysk Bøn.

Neptun syntes endelig formiloet, Søens Flade jævnedes sig efter haanden og blev tilsidst blank og stille. Seilene hang slattet i Raaerne, og Guden lod til at være forelsket i Sara Johansen. Jeg stod

- (92) hele Dagen i Agterenden for at trække Makrel; men fik dog ingen. Undertiden disputerede jeg med Matroserne og Styrmanden om Navigationen; om Stjernernes Navne, Strømmene i Havet, Stormene, m.m.; hvorom de havde besynderlige Begreber. I nogle Dage skjød Briggen en betydelig Fart; Naten forsvandt ganske efter haanden som vi nærmede os den kolde Zone, og der var ved denne Aarstid Dag hele Naten igjennem. Kapitainen fik en Dag en god Observation af Solen ved Middag, og tog med Hensyn til Breden rigtig Plads paa Kortet; om Eftermiddagen vedblev han at see mod Nordost; og omtrent Kl. 5 sagde han til mig: pas paa de to første Skyer, som sees ved Horizonten i Nordost, og læg Mærke til om de forandres eller ikke. Jeg stirrede paa dem en god Stund, men fandt ingen Forandring i deres Skikkelse; flere af Folkene gjorde det Samme. Disse to Gjenstand, der i Begyndelsen præsenterede sig for Øiet, (93) som Skyer, vare to Bjerge paa Vestkysten af Norge, og bleve mere og mere tydelige. Henimod Aften, Kl. 10, forandredes vor nærværende Kours, og Skibet stak ind i rum Søe, for at det ikke skulde strande i den Skumring, der ved Midnat, alligevel eksisterer under den 65° nordre Brede, og siden om 3 a 4 Timer vende det tilbage mod Land igjen. Om Morgenens Kl. 4 vækkede Kapitanen mig, og anmodede mig om at komme op paa Dækket. Jeg ventede Noget yderst selsomt; men hvor overrasket og bestyrtet blev jeg ikke? Vi vare nu komne tæt ind under Norge, og paa alle Sider omgivet af en vild Klippeegn, over hvis Syn jeg gyste over hele Kroppen. Da vi reiste fra Kjøbenhavn var Vaaren i sin høieste Pragt; det var 3 Juni, Skovene

vare grønne, Sæden lagt, og Rugen udskreden. Men her saae Øiet ikke uden Snee og uhyre Klipper, hvorom jeg aldrig havde gjort mig Forestilling; formedelst Bølgernes Slag og Brisen mod

- (94) de haarde Klippesider kunde vi ikke høre et Ord, hvad der taltes, og Brændingerne stod mange Alen i Veiret. For en Hjemføding, der ikke havde seet mere end Fyens og Sjællands blide og yndige Egne, og som ikke var noget mindre end hardet af Naturen, var dette en rystende Scene. Trondhjemsfjordens Munding er et barsk Farvand, og Folkene havde nok at gjøre med at passe Seilene. Briggen flagede om Lods, og vi saa snart, at der fra to Steder, udløbe Baade med Folk i. Kun de, som gik ud længere op, naaede at kom ind til den, saaledes at der kunde kastes et Toug nen til dem. I denne vare 4 a 5 Nordmænd, Fiskere og Strandsiddere, de første af dette Folk, som jeg havde seet i deres eget Land; de havde Skindstakke paa, (d.e. en Art Skindkofte til Beskyttelse mod Søen), Huer paa Hovedet, store Støvler, og de havde et forstyrret Udseende. Fordelagtige Forestillinger om disse Egenes Beboere kunde de ikke opvække. Saasnart Lodsen var kommen om Bord gav han Be-

- (95) faling til den Mand, der stod til Roers, hvad Cours han skulde holde, og om den bekymrede hverken Skipperen eller Styrmanden sig meer fra den Tid af.

Ved vor Indseiling i Trondhjemsfjorden, der er nogle og 20 Mile lang, saa vi ofte et stort Søedyr, som Skibsfolkene kaldte Springeren. Det kom af og til oven for Vandfladen med Hoved og endeel af Kroppen, gav et stort Pist fra sig, og havde ligesom et Horn paa Næsen. Foruden dette saae vi en uhyre Mængde af Fugle, Maager, Ånder, og Æderfugle . m.F..

Fjorden var undertiden 1 Miil bred, og vi krydsede fra den ene Side til den anden; men flere Steder var den ogsaa særdeles snæver, og Skibet kom saa nær ind under Klipperne, at vi gjerne kunde have sprungen fra det og ind paa dem. Under Indseilingen saae vi flere smaae grønne Dale, med en liden Træhytte i Midten, der, efter hvad jeg kunde formode, var et saare tarveligt Opholdssted for en Familie. Agerdyrkning saae jeg her ingen Spor til. Dog rik

- (97) Landet efterhaanden som vi nærmede os Byen et venligere og bedre Udseende; der bleve flere grønne Dale, og Klipperne vare bevoxne med Granskove.

En 4 Miil fra Thjem er en Snævring i Fjorden som kaldes Annæs, og ikke stort bredere, end 2 Skibe kan passere hinanden forbi. En Klippe ligger desuden midt i den, saa der enten maa seiles paa den ene eller anden Side af den. Vandet strømmede os

med en saadan Magt imøde gjennem denne Snævring, at vi, da Vinden var noget sløv, flere Gange bleve drevne tilbage, og maatte seile omkring i en lille Kreds, for at begynde med Gjennemseilingen igjen; endelig lykkedes det, og vi saae den farlige Klippe ligge midt i Vandet til Venstre. Aarsagen til denne Vandet Udstrømmen ved Annæset er Nidelven, som til denne Tid, formedelst Sneens Optæien paa Bjergene, udgyde en uhyre Vandmasse i Fjorden. Henpaa Eftermiddagen (98) Kl. omtrent 6, den 17 Juni, laae Trondhjem tæt ved os; thi Man seer det ikke førend vi ere strax ved den, og nogle Minuter efter gik vi til Ankers tæt ved Munkholmen. Byen tager sig kun maadeligt ud fra Søsiden, og den opvakte ingenlunde store Tanker hos mig. Aarsagen er, at Man ikkun seer Kjøbmændenes Pakhuse, og nogle af de ringere Dele af Byen. I Ihubugten laae 6 a 8 Skibe, deels engelske og deels danske. Denne Bugt er ellers Rheden for Trondhjem. De øvrige Skibe laae oppe i Nidelvens Munding.

Saasnart Skibet var fast, begyndte enhver at lempe ved sin Paa-klædning. Nogle barberte sig, Andre børstede deres Klæder. Da Kapitainen og jeg, saaledes ogsaa havde restaureret vore Personer, og ved Hjælp af et lille Speil forliigt os med os selv, gik vi i Baaden, og lod os sætte i Land ved Munkholmen. Vi skulde begge præsentere os for Kommandanten paa denne Fæstning, han med sine Papirer, og jeg med mit Pas. Denne Præsentation var nok mest for et Syn Skyld, og for at give denne Mand lidt at bestille; thi han (99) læste ikke engang vore Papirer, men alene spurgte hvor vi vare fra, og om der var noget Nyt i Kjøbenhavn. Forresten var han, hvilket jeg og senere fik at vide, en retskaffen og ædel gammel Mand, der levede her et venlig og roligt Liv med sin Familie. Hans Navn var Lenac. Da vi kom tilbage til Buggen, var ogsaa etpar Toldofficeranter der; de tilbragte en Timestid ombord, mest beskæftiget med at drikke 2 Flasker ægte Viin, som Kapitainen lod sætte paa Bordet.

Dagen derpaa, den 18 Junii, gik jeg med Kapitainen i Land, og lod mig føre lidt omkring af ham; thi han havde været i Thronhjem før. Vistnok er ingen nordligere Stad smukkere end denne. Den har mange lige Gader, som skjære hverandre under rette Vinkler, og i Overskjæringerne staar et Springvand med Kumme. Vandet har en Reenhed og Velsmag, som ikkun findes i Klippelande. Det ledes i Vandrør fra en Dam, der ligger i en betydelig Høide, en $\frac{1}{4}$ Miil (100) Østen for Byen. Husene ere almindelig af Træ, 2 Vaaninger høie, og net maalede; saa Gaderne have et livligt og pynteligt Udseende. Byen har, naar Forstæderne Ihlen og Baklandet tages med, 4 Kirker, nemlig Domkirken, Fruekirke Hospitals- og Baklandskirker. Den første er berømt for sin Elde og Storned; men den nuværende Dom-

kirke er kun Choret af den forðum store og prægtige H. Olufs Kirke. Lynilden og de Svenske have forstyrret denne i Forening, dog til forskjellige Tider, og Man bestræber sig for at undrage den tærende Tid nogle svage Levninger af dette Vinde om Nordens Konst og Kraft. Om Byen seer Zist med Velbehag en uendelig Mængde af Tarasser og Absatser bevoxede med Grankrat, Birk og andre nordlige Træarter. I Nærheden seer Man ingen just høie Bjerge; men vi hørte idelig Leerfossens Buldren, skjøndt den er mere end een Mill derfra. Bybroen, en stor Broe over Nideelven af Træ, dirrede og skjælvede, saa Man næppe kunde staae paa den, formedelst

(101) Stødet af den uhyre Masse af Vand, der foer igjennem den. Vandet saae skiden og grumset ud. Lige ovenfor Bybroen ligger Fæstningen Christianssteen, med et lidet Taarn, og omgiven af Muur. Samme Broe forbinder Byen med Baklandet.

Efterat vi havde seet os omkring i Byen 2 Timerstid, opspurgte jeg Biskop Bugge, for at melde mig og afgive et Brev til ham ira Biskop Hansen i Odense. Vi fandt snart hans Gaard og lod os melde. Bispinden sagte, at han var paa Vissitats, men Præsten Angel var Constitueret Biskop i hans Fraværese, og bad mig gaae til ham. Dette gjorde jeg. Denne var en gammel Mand, og da jeg havde sagt ham hvem jeg var, speidede han mig med et fifrigt Øie, og, formodentligt ansaae mig for en troskyldig og eenfoldig Fyr, gav mig det vistnok ikke velmente Raad, at jeg skulde holde mig til en gammel Skolelærer deri Byen, som hed Tanem, som var en duelig Mand i sit Fag, og rette mig efter ham. Forresten henviiste han (102) mig til Stiftsprovsten Ville, som var Vaisenhusets Inspector. Denne tog mod mig med megen Høflighed, og ledsagede mig strax til Forstanderen, en Kjøbmand Jenssen. Saaledes blev jeg seet og betragtet af det hele regjerende Personale ved Vaisenuset. Denne og Stiftsprovsten ledsagede mig op til Vaisenhuset, og formaaede min Formands Enke, Madm. Hov, til at tage mig i Kost for det Første. Et Kammer blev mig anviist i anden Etage. Provsten smidskede endeel til Enken, som loe og rystede paa Hovedet. Formodentlig giftede han hende allerede med mig. Forstanderen tilbød mig Penge, og bad mig at høre til ham, naar jeg fattedes Noget. Begge vare ellers et Par gode og retskaffene Mænd.

Mit Kammer fik jeg snart lempet tilrette med et Bord og 2 Stole, samt en Reole. Siden gik jeg til Bratdøren, det er Tolboden og lod mig sætte ud til Skibet for at faae min Skuffert i Land. Nu tog jeg Afskeed med Skipperen, efterat have klareret Fragten, (103) 10 Rld, og givet Folkene 1 Rdl i Drikkepenge. Formedelst et Stykke blaat Stampevaacmel i min Kuffert havde jeg nær faaet en Affair med Toldvæsenet. Men da jeg endelig bød dem det, og sagde: jeg

troede ikke at indenlandske og hjemgjorte Tøier kunde blive confiskerede, saa lod det mig reise med det. Hvorvidt det havde Ret eller ikke forstod jeg ikke.

Etpar Bærere tog 3~~4~~ for at bringe min Kuffert op til Vaisenhuset; en langt dyrere Betaling, end i Kjøbenhavn for lige Arbeide.

Vaisenhuset er en temmelig stor Træbygning, bestaaende af en Hovedbygning og 2 Fløie eller Side Bygninger. Det er funderet af de store angelske Legater, og blev i forige Tider kaldet Blaaskolen, fordi Børnene gik i blaae Klæder. Den ligger i en Udkant af Byen ved Siden af Domkirken og Bispegaarden. Veien til den fra Byen gaaer over Kirkegaarden. Det mig anviiste Kammer lod til at være lunt og tæt, vendte ud mod Syden og Fjeldene, og behagede mig (104) overmaade. At sidde her i Roe og Stilhed for det aabne Vindue, havende en stor lang Dal, hvor igjennem Nidelven kommer ned til Byen, lige for mig, og de utællelige Variationer af Bjerge til begge Sider, forekom mig formeget for mig, og var - herligt. Især var det saaledes om Morgenens tidlig, eller ogsaa om Aftenen, naar Lys og Skygge viiste Partierne, og formerede dem. Totalindtrykket af et saadant Syn er ubeskriveligt. Jeg fattedes en Ven, som kunde have deelt det med mig. Om Aftenen eller Natten naar Maanen skinnede, hvilede en majestætisk Storhed over det Hele, og stemte Sjælen til Sværmerie.

At Nordmandens Aand, som fra Barndommen har disse store Gjenstande for sig, faaet et vist poetisk Soug, føler sig fængselet til sine Dale og Klipper, og har Hjemvee paa fremmede Steder, er - naturligt. Men alligevel fandt jeg i al denne Mangfoldighed, og om Man vil Rigdom, en vis Armod i Naturen, som vil falde enhver Dansk i Øienene, der er vant til at see den yppige og frodige Vegetation i Fyen og Sjælland. Mangfoldigheden er i Jordens Over- (105) flade, i udtakkede Bjerge, i forstyrrede Klipper, i en skjødesløs Uregelmæssighed, der ingen Ende synes at have; og ikke i Planternes Antal, som er meget indskrænket; endnu mindre i Menneskenes Foranstaltninger, hvoraf Man kun finder enkelte Spor. Hermed vil jeg ikke just sige at Agerdyrkningen er forsømt, især naar Man tænker sig det nordlige Klima, ogsaa ligger her omkring Byen endeel nette Avisgaarde, som Beboerne ogsaa kalde Lystgaarde, der vidne om enslags Velstand, og god Villie; men det Hele synes dog at være udflygt af en indskrænket og tarvelig Kilue.

Men enhver Fremmed, der kommer fra sydelige Lande, ved en hastig Reise, til Tnjem, vil finde det interessant og underligt, at Natten intet Mørke har, eller egenligt talt, at der ingen er. En Timestid før Midnat gaaer Solen under Horizonten, og ligesaa længe efter

staaer den op igjen. Men det forstaaer sig, det gjelder kun om
(106) Sommeren ved Solhvervet, thi om Vinteren finder netop det Modsatte Sted, da staaer Solen op en god Time før Middag, og ligesaa lang Tid efter gaaer den ned igjen, og ligesom der om Sommeren er idel Dag saa er der om Vinteren Nat. Flere Gange hændte det mig, at jeg forsøgte at tage Afsked og sige Farvel, af den Aarsag, at det var god og lys Dag; men naar jeg saa mig til var Kl. 12, og allerede i Seng, undtagen de, som måtte være oppe for at vente paa min Bortgaaen. Paa mit Kammer læste og skrev jeg ofte indtil Kl. 1, næste Døgn, fordi jeg glemte at see paa Uhret, eller indtil at Sollyset begyndte at vise sig paa nogle af de dominerende Toppe i Omegnen.

Hvad Trondhjemmerne og Trønderne angaae, da ere de, forsaavidt jeg lærte at kjende dem, en ædel gjæstfrie og opvagt Slægt. Mod Fremmede ere de overmaade høflige, forekommende og oprigtige. Mig beviiste de en Godhed og Opmærksomhed, hvilke jeg aldrig glemmer. De ere over Forventning oplyste og cultiverede; og deres Skole-
(107) og Fattigvæsen staaer paa en meget god Fod. Her fandt en betydelig Handel Sted med Trælust, Fisk, og Kaabber, og her boede flere store og rige Handlende. Man sagde endog, at Meinike havde 22 Skibe i Søen førend Krigen. Der handles især paa Middelhavet og Engeland, dog kom der i denne Sommer ogsaa et Skib fra Ostindien, kaldet Trondhjemsprøve, hvilket var udredt i Byen. Efter disse smaa Episoder kommer jeg igjen til mine egne Ubetydeligheder.

14 Dage efter min Ankomst begyndte jeg at underviise i Skolen; dog ikke Vaisenhuusbørnene, thi de vare efter de nyere Principier udsatte paa Landet, men adskillige skikkelige Folks Børn i Byen. Selv Biskopen, Stiftsprovsten og nogle af de rigeste Kjøbmænd satte Børn i Skole til mig, og beviiste mig megen Velvillighed og Agtelse; hvilket fortjener saameget mere Erkjendtlighed fra min Side som her var foruden 4 Almueskoler, en Realskole og en Latinskole, der i
(108) Byen, saa Forældre ingenlunde vare i Forlegenhed for at faae deres Børn underviiste. Jeg gjorde mig, om jeg selv tør sige det, al mulig Flid, og jeg havde og her mange smigrende Beviser for, at Forældrene ikke fandt sig skuffede i deres Forventning. Ingen foreskrev mig noget; ja det lod endog, som om Præsteskaa ikke interesserede sig for mig eller Vaisenhuusskolen i mindste Maade. Jeg havde for megen Selvfølelse, og forliden Menneske- og Localkundskab til at gjøre mig Umage for at vinde nogen gjeldende Mand for mig eller Skolen. Denne Forsømmelse af mig skadede den gode Sag betydeligt. Jeg stod i den Formening, som mange unge Mennesker, at Udfaldet og Resultatet skulde tilsidst retfærdiggjøre mig, min Duelighed og mine Bestræbelser, og jeg foragtede al smaalig Avind og Bagtalelse.

Men der hører mere til, om Underviisningen skal lykkes i en Skole, end Flid og Talent fra Skolelærerens Side. Disse ere rigtignok Hovedhjulene i Maskinen, og uden dem nytter alt Andet intet; men (109) her behøves endnu mange Midler førend Lasten kan næves, og Lærerens Kundskaber og Færdigheder gaae over i Børnene. Blandt andet Apparater, et tilstrækkeligt Locale, og stadig Skolegang. Hvor disse Ting ikke kunne næves, der udtømmer Læreren sine Kræfter forgjæves, og Underviisningen er en Bæk, som udflyder i Havet. Men destoværre! Disse Ting fandtes ikke i Trondhjem, og Skolernes Foresatte navde ingen Sands for deres absolute Nødvendighed, i hvor indlysende denne Sandhed end er. Endnu den Dag i Dag, et $\frac{1}{4}$ Seculum efter, haves der liden og ingen Sands derfor i Danmark. Overalt seer Man halve Foranstaltninger; man vil Hensigten, men ikke Midlerne.

Saasnart Biskopen kom hjem fra sin Visitats fik Skolen Præsten Krag til Inspector istedetfor Stiftsprovsten, hvilke to store Lys som jeg siden erfarede, indrettede deres Løb saaledes, at de stode i Oppositio til hverandre. Directe veed jeg ikke, at Krag gjorde (110) mig nogen Skade, men han gjorde einheller hverken mig eller Skolen Gavn. Han var et sand perpetuum mobile, der var i en uophørlig Bevægelse, og alle hans Formaal vare yderlig smaae, vidnende om en saare liden Synskreds. Han blev Ridder af Dannebrogen førend jeg reiste fra Trondhjem og til Hjemmet igjen. Han døde kort efter Svenskekongens Kroning i Domkirken. Ikke skal hans Fred vidre forstyrres ved min Haand!

Underviisningsgjænstande i Skolen vare de samme, som i enhver god Borgerskole. Religion, Retskrivning, Geographie, Sang, Regning, Skrivning og Læsning blev der underviist i, foruden de saakaldte almeen nyttige Kundskaber. Jeg lod Børnene anskaffe sig Caracteerbøger, hvori jeg skrev 2 Gange ugentlig, nemlig, om Onsdag- og Løverdag Middag, thi Eftermiddagen til disse 2 Dage var ikke Skole. Børnene vare meget opvakte og gode Hoveder, som skaffede mig megen Glæde, og i det Hele fandt jeg mig vel fornøiet i min Stilling. For- (111) uden det, at Biskopen havde 3 a 4, som daglig søgte Skolen, underviiste jeg privat 2 Timer daglig i hans Huus, og han var veltilfreds med mig.

I det Hele vare Børnenes Forældre meget skjønne mod mig, gave mig ofte Gratificationer, og takkede mig ved alle Leiligheder; saa jeg fra den Side nød al ønskelig Opmuntring, og desuden bad de mig ofte til deres Gjæstebude og Tractementer. Min Vertinde og Formands Enke, ommeldte Md. Hov, viiste mig al mulig Opmærksomhed, gav mig veltillavet Mad, og noldt mit Kammer i pen Orden. Hun var tillige Læremoder ved Skolen i Haandarbeiden, og alleslags Fruen-

timmer Netheder. Engang foranstaltede hun, en 6 Uger efter at jeg var kommen der, en Reise til Klæboe, et Præstegjeld 2 Mile fra Byen, hvor vi skulle i Forening med flere Skolelærere, besøge en gl. ærværdig Klokke ved Navn Forsæt. Hun kjørte i en Kariol, eller som saadant Kjøretøi, der kaldes, en Kærre, og havde nogle af sine Børn med sig; de andre Lærere og jeg vare tilhest. Om Morgenen Kl.

- (112) 5 satte Touget sig i Bevægelse udaf Byen, op gennem Steenberget, og ind mellem Klipperne. Det var en deilig Dag, Bjergluften havde en kjendelig Indflydelse paa Aandedrættet, og Liv og Muntterned strømmede gennem alle Aarer og Porer. Veien faldt mange Steder gennem dybe Fjeldkløfter, paa hvis Skraaninger den nordlige Vegetations Ziir, Granen voxte i Mængde, og forårsagde en Dunkelhed og Kjølning, hvori vi fandt en behagelig Væderqvægelse og Skygge for den evige Sols hede Straaler. Tillige visede mangfoldige Bække ned paa alle Sider, og de Hele var mig ret imponerende og behagelig. Andre Steder laae der nedfaldne Klippestykker, saa store som en lille Kirke, og Man kunde see høit oppe, hvor de havde siddet, førend deres egen Vægt reve dem løse. Paa denne lille behagelige Reise saae jeg ogsaa mange Fugle, som jeg ikke havde seet før: Tjuren, Longen, Hjørpen, etc. Vi naaede først Klæboe Kl. 10 og bleve vel modtagne af den gl. Klokke.

- Gud veed, hvad Md. Hovs Hensigt med denne Reise var; hun gjorde
(113) flere fjollede Ting. Siden efter har mine Venner og min Kone yttret dem spidsfindigt derover, og paastaae, jeg var en Dosser, siden jeg ikke kunde forstaae saa tydelige en Sag.

- Naar Man betænker, at Solen næsten hele Døgnet er over Horizon-
ten, at de faa Timers Nat umulig kan afkjøle Atmosphæren, og at i
mange Dale ingen Vind rører den; saa er det let at begribe at Som-
meren er overmaade heed, og at Sæden og Planterne i meget kort
Tid opnaae deres Fuldkommenhed. Derfor har Man ogsaa alle Have-
urter, og tidlig modne Frugter, Ribs, Stikkelsbær, Kirsebær, etc.
meget gode, og maaske kraftigere end i Danmark. Med Forundring
hørte jeg af en Bonde, at han saaede en Tønde Byg, og 42 Dage efter
havde han 12 Tønder igjen. En Kjøbmand Erlandsen eiede en Lands-
gaard, kaldet Schønningsdalen, efter den berømte Rector Schønning,
hvor han saaede en Tønde Rug, og fik 18 Tønder igjen. Saa omend-
skjønt Menneskene vel have Naturen mod sig, og de som oftest maae
(114) indkjøre Afgrøden paa Slæder, er dog Klimaet ingenlunde uskikket
til Agerdyrkning, og der avles mægtigt og godt Korn. Men Trønderne
gjøre dem i Almindelighed megen Umæge med deres Ager; de pløie
flere Gange, og gjøde hvert Aar. Feilen er, at de vexe ikke med
Jordene, og at de have kun lidt dyrkelig Land.

Paafaldende er den hurtige Overgang fra den ene Aarstid til den anden. Mellem-Aarstiderne Foraar og Efteraar, kjendes der snart ikke. Medens vi endnu havde deilig Dage i Trondhjem, Luften var hverken heed eller kold, saa jeg med Forbauselse en Morgen fra mit Vindue, at Toppen af Vasfjeldet var hvidt af Snee. Denne indtog, liig en forsigt Hærfører, en Høide efter en anden, og endelig Byen med en 14 Dage efter Michelsdag. I et tæt og varm Værelse var det interessant at see hvorledes Sneen væltede ned fra Luften, og gjorde den ugjennemsigtig, saa det kunde synes som boede Man i Havet. Men da det er det for Danmark og Norge mærkværdige 1807, hvori Engländerne foretog deres Røvertog til Khvn, saa maa jeg ogsaa med etpar Ord omtale, hvorledes denne Begivenhed blev optagen i Thjem.

- (115) Nordmændene erkjendte Baandet, der forenede dem med Danmark, og de vare tilfredse dermed; men ikke destomindre udloed de dem dog ofte med, at de vare Stedbørn, og langt borte fra Kongen, hvorover deres Ret ikke altid blev iagttaget, som den burde. Det var en almindelig Mening, at der fra Norge indflød i den for Begge Riger fælleds Statskasse store Summer, som anvendtes til Industriens og Næringsveienes Forbedring i Danmark, medens disse i Norge forbleve i den gamle Tilstand. Isærdeles hørte Man ofte i offentlige Taler, der holdtes i Latinskolen, paa Raadstuen, og andre Steder saadanne Paaankelser og Formaninger. Den svenske Nation hørte man ofte rose, og den opstilledes som et Mønster, hvorefter Nordmændene burde danne sig, m.f. for en Dansk ubehagelig og stødende Yttringer.

- (116) Uagtet saadanne daglige Smaastik, og Doleren, naaede aldrig saasnart den første Avis, om Engländernes Landgang paa Sjælland, Trondhjem, førend denne uventede Efterretning electriserede hele Trøndelagen, og Alle grebe rask til Vaaben. Der bleve bedet i Kirkerne for deres Brødre, der stande paa Sjællands Kyster m.m.

- Underlig nok, at i de hyppige politiske Discourser, der ved denne Leilighed forefaldt, var den almindelig Mening, at Engländerne ville komme galt fra deres Foretagende. Alle Forestillinger om, at Fjenden var et mægtigt og krigvant Folk, der havde uhyre Hjelpkilder, at de Danske vare overraskede ikke vante med Krigen, og havde det egentlige Militair i Høsten, hjalp intet; Meningen var,
- (117) at de Danske ville slaae Engländerne. Denne Mening saavel som den første Iver tabte sig imidlertid snart, og der kom en ikke ubetydelig Handel istand, hvilken vedvarede saa jævnt, al den Tid jeg var der.

Jeg var nu i mit 28 Aar, og det Ønske, der flere Aar, saa lønligh havde udtalt sig i mit Hjerte, nemlig at gifte mig, blev mere

inderligt end før. Sagen bestod nu i at gjøre et fornuftigt Valg, og faae en tarvelig, sindig og fornuftig Kone. Thi kun med en saadan Ledsagerske kunde jeg naabe, med mine tarvelige Indkomster, at slaae mig igjennem. Jeg havde 250 Rdl i Fasteindtægter, fortjente et 50 Rdl til ved privat Underviisning, og havde maaskee ligesaa meget i Foræring og Intenduction af Børnes Forældre, samt fri Bolig og en liden Have. En Familie, der skal subsistere ved saadanne indkrænkede Indtægter, i en Kjøbstad, hvor de første Nødvendigheder, Brød, Øl og Klæder, ere næsten sjældnere end Luxus Artikler, den (118) maae have en sparsommelig og oekonomisk Huusmoder i Spidsen af sig. Enhver indseer Nødvendigheden heraf, og jeg følte den tillige dybt i mit Hjerte. Armod og Afhængighed har jeg stedse frygtet.

Min Kone, Mille Catrine Birch, saae jeg første Gang en Søndag Eftermiddag paa en Spaseregang ved Trondhjem, i Følge med sine Forældre og nogle Andre, uden at det aandede mig, hvad der i Tiden vilde skee. Hun gik ellers i Syeskole hos Madame Hov, min Vertinde, hvor jeg næsten daglig saae hende. Hun havde etpar yngre Sødskende, som gik i Skole hos mig, og i Anledning heraf blev jeg etpar Gange den første Sommer inviteret til de Smaaselskaber hendes Forældre ligesom andre Familier der i Byen gjorde ved visse Leiligheder. Paa samme Grund blev jeg flere Steder inviteret, endog hos de Rige og Fornemme, saa jeg lærte at kjende Tonen i alle Cirkler, og (119) befandt mig ret vel. Skribenterne have to Sætninger, som de i Flæng betjene sig af, ligesom deres Hensigt er, hvorvel begge ere modsigende. Eengang hedder det, der skeer Inteti Verden uden Aarsag, og denne staae i et directe Forhold til Virkningen; en anden Gang paastaae de: at smaa Aarsager have store Virkninger. Sandheden heraf er, at intet skeer uden en tilstrækkelig Grund. En lille Gnist antænder maaskee en Mine, som sprænger en heel Stad, og Jammer og Elendighed udbredes over Tusinder; men heraffølgger ikke, at en lille Aarsag har frembragt en stor Virkning. Umiddelbart har Gnisten ikkun antændt eet eller to Korn af Krudet, og ifald der ikke havde være flere, da var Virkningen bleven i Forhold til Aarsagen; men disse først Antændte havde ifølge deres Natur Kraft og Leilighed til at antænde deres Naboer, og saaledes i det Uendelige. Derfor er det let at indsee, at det er Combinationen, og (120) Omstændighederne der støde sammen, som maae tages med i Bedømmelsen, for at finde den egenlig Aarsag, og da staae Aarsag og Virkning altid i Forhold til hinanden. Men et lille ubetydeligt Tilfælde useet og uventet, gjør ofte Udsagnet i vor raadvilde Forlegenhed. Saaledes var det med mig. Iblandt flere Piger, hvis Udseende og Forhold, jeg intet havde imod, og da jeg hverken søgte mellem de Fornemme eller Rige, saa havde jeg nogenlunde Vished for ikke at

blive afviist, var jeg raavild og tvilssom, hvem jeg skulde begjære. Jeg var fremmed, havde Ingen at raadføre mig med, vilde heller ikke gjøre Nogen til min Fortrolige heri, og hertil kom, at alle norske Piger syntes mig at have en vis Fyrighed baade i Ord og Bevægelse fremfor de Danske, som forkom mig at være Letsindighed, hvilken Egenskab i ingen Maade efter min Formening maatte findes hos en Kone. Men paa et saadant Punkt i Livet, hvor det kortsynede Men-

(121) neske ikke har Evne til at vejlede sig selv, tager et kjærligt Forsyn det ved Haanden, og fører det paa den bedste Vei, især om det hjertelig beder derom. Spørgsmaalet, hvem jeg skulde vælge, besvarede sig selv, og inden jeg vidste vel deraf var det afgjort. Ved at ledsage min Kone hjem en Aften, faldt Veien forbi Angels Kloster, hvori endee ugifte Fruentimmer tilbragte deres Alderdom i Rolighed, yttrede hun, at hun ønskede sig en saadan Skjæbne i Livet, som eet af disse, hvilket gav mig Mod til at sige: "Paa den Maade kan det ikke hjælpe at frie til dem Jomfrue"? Af hendes Svar og mit Gjensvar forstode vi hinanden - Præliminærerne vare undertegnede. -

Mit Sind var ingenlunde roligt efter denne Beslutning, thi jeg syntes, at den skete for hastig, og uden vedværende Overveielse. Hendes var det endnu mindre. I Hovedsagen kjendte jeg hende ikke,

(122) og min Vertinde, af let beregnelige Aarsager, lod undertiden Udladelser falde, som forvoldte mig Skrubler og Bekymringer. Men ved næriere at lære at kjende hendes stille Væsen, sagtmødige Sind, og fromme Tænkemaade; hendes uafbrudte Virkelyst og taalmodige Forhold, fandt jeg mig mere og mere tilfreds og fornøiet med hende, og har ofte takket Gud for hans faderlige Førelse og Bønørelse, især i tvilssomme Tilfælde og ængstelig Raadvilaned, hvor ingen Klygt eller Forsigtighed er tilstrækkelig. I 24 Aar har jeg nu kjendt hende, daglig omgaaets hende, og deelt baade Sorg og Glæde med hende; men, hvorvel vi kan have stemmes, og ligesom Flere, været uenige, saa har jeg dog aldrig fortrudt paa at have valgt hende fremfor Andre, eller beklaget mig over, hverken for mig selv eller Fremmede, at jeg indtraadte i Ægteskab; meget mere finder jeg ved upartisk Undersøgelse, at den Tid, jeg har tilbragt der, er den

(123) lykkeligste i mit Liv. Min første Vinter i Trondhjem tilbragte jeg meget behageligt. Om Dagen læste jeg paa Skolen, i et vakkert og lyst Værelse, som i Forhold til Børneantallet var rummeligt og stort; i Aftningen havde jeg daglig 2 Timer i Biskopens Huus, med hans Børn, der gjorde god Fremgang, og den øvrige Tid af den lange Aften tilbragte jeg hos min Svigerfader Peder Borih i Sæegaden i min Forlovedes Selskab. Mit Humør var ypperligt, min Aand opvakt, endog indtil Spidsfindighed og Subtilitet, og Luften og Klimaet

overmaade sundt og let. Den norcenfjeldske Vinters Strængthed bestaaer mere i dens Langvarighed og Stadighed, end i den usædvanlig Grad af Kulde. Jeg gik medens jeg opholdt mig i Norge sjældent med Natrøie, og endnu sjældnere med Handsker. Ikke destomindre er der en Stigen og Falden i Kulde hele Tiden igjennem; de Dage den staaer paa sit Høieste er den mere gennemtrængende, end ubehagelig; ingen kunstig Varme mægter at optøe Vinduerne; Issen paa dem voxer daglig i Tykkelse og skjuler Sprosserne og Rammerne aldeles, saa de see ud (124) som opstillede Isstykker. Lyset kan ikke trænge gennem disse Masser, og alle Værelser have et skummelt og trist Udseende. -

Med Forundring saae jeg, hvorledes Sneen vältede ned af Luften; og gjorde den uigjennemsigtig, saa at det ordenlig forekom mig, som boede vi i Havet. Saasnart det hører op med at snee, er Gaderne fulde af Kaner, og Luften af Bjældeklang, saa man kan sige med Sandhed: "at Øret dirrer ved den Støi".

I Foraaret 1808 blev holdt, ligesom hvert efterfølgende Foraar, Examen i Vaisenhuusskolen, hvor Biskopen og nogle af Præsterne vare tilstædte. Biskopen pleiede ved denne Leilighed at skrive sin Mening i Protokolen om Børnenes Freagang og Lærerens Flid. Han yttrede sig stedse med Bifald om mig i denne Henseende. Ommeldte Aar 1808, skrev han i Skol-protokolen følgende:

"Den 21 Martii 1808 var jeg nærværende ved Examen i Vaisenhusets (125) "Skole, som blev forrettet af den sidst afvigt Sommer ankomne Lærer "Jacobsen. Jeg fandt her Spor af en fornuftig og tanksom Underviisnings Metholde og for Læreren heldig Anlæg til Catechisations "Gave, der ellers synes at være fremmed i disse Egne. Gud give at "denne Skole maatte tjene til at gjøre Stedet bekjendt med de store "Fordele, som hensigtsmæssig Underviisning og Hjertets Dannelse har "fremfor tankesløs Plapperen".

Bugge

Min anden Sommer i Trondhjem var overmaade behagelig. Jeg var bleven kjendt med flere vakkre Familier, inviteredes ofte i Selskab til dem, hvor det altid gik lystigt til; og med mine Svigerforældre gjorde jeg flere Smaareiser ud paa Landet, hvorved jeg da blev bekjendt med den karakteristiske norske Almue, dens Boliger, simple Bohave, tarvelige Levemaade, og med det Høie og Store i Naturen. Saaledes gjorde jeg i denne Sommer en Reise over til den anden Side af Fjorden som kaldes Strana; hvor vi vare etpar Dage hos en Bonde ved Navn Jol Axnæs, som var ret velhavende, og opbød Alt, hvad hans Stadbur (Spieskammer) formaaede til vor Beværtning. (126) Jeg tilbragte Tiden ret behageligt med at klattre i Forening med min Kjæreste op ad de granklædte Fjelde omkring ved Gaarden, skue

ned i Afgrunden, og plukke Blaabær m.m. Afvexlingen af de mange fremmede ukjendte store Gjenstande tryllede ret mit Sind, og jeg var ligesom henrykt over dem, til stor Forundring for Selskabet, der var nærved at mene, det stod ikke saa aldeles rigtig til med mig, siden jeg kunde gjøre saameget Væsen af hverdags Ting. Især behagede et Sted mig, hvorfra vi gennem en utalig Mængde Graner kunde see ned i Havet.

Ved vort Ophold paa Strana hos J. Axnæs vare vi ogsaa ude at drage Fisk, hvilket i en $\frac{1}{2}$ Time gav os en stor Ret af den herlige Slags, Torsk, Villinger (eller Bleg) og Uhr. Flere Steder hænges Gryden over Ilaen, førend man begiver sig ud at fiske Fiskene, som skulle kaages i den. Vort Vært fortalte os, at Bjørnen undertiden gjør Skade der om Vinteren ved at gjenembryde Taget, og derved bane sig Vei ind i Fjøsene, eller Kostalden. Normændene lægge ved saadan Leilighed Selvskud for den, hvorved den ofte (127) enten saares eller dræbes. I første Tilfælde er Udyret meget farligt at komme i Nærheden af, og de vove ikke at gaae ud uden stor Forsigtighed, og vel væbnet. En Bondekarl derpaa Gaarden bar sørgelige Mærker af at have været en saaret Bjørn fornær. Hans ene Haand var heelt afrykket, da han havde været nødt til at stikke den i Dyrets Gab for derved at hindre det fra at anfælde hans Ansigt og Hoved, hvorefter den bestræbte sig. Desuden var han heelt ringet og skamferet i Ansigt af Bestet.

Samme Sommer vare mine Svigerforældre, min Kjæreste og jeg paa en Bondegaard ved Navn Ølsat i Klædeboen til et Bryllup. Her saae jeg med Forundring Klædeboernes Skikke ved denne Leilighed. Bruden og Brudgommen ret til Kirken paa hver sin Hingst; men nogle unge Karle, kaldet Brudførere, ligeledes tilhest, førte Brudens. Deres Heste vare overalt behængte med braagede Baand. Brudgommen bar Soldatermundur til Vidnesbyrd om, at han tjente Konge, hvorefter Nordmændene føle sig. En Trommeslager red foran hele Toget, der hverken fulgte Veie eller Stie, da der ingen gives, og slog af al (128) Kraft paa en gl. Tromme. Jeg var ikke saa neldig at være med i dette glade Tog, men man paastod, hvorom jeg ikke tvivler, at det gik lige til Præstegaarden. Her berigtigede man den Uorden, som under Ridningen var indløbet i Pynten, førend man begav sig til Kirken. Denne er den navnkundig Tiller Kirke, som nogle Aar efter, ved et Jordskred, bevirket ved Nidelvens Underminering, aldeles forgik, saa man ikke fandt mindste Spor eller Levning af den. Ved Brudestadsens Hjemkomst begynte Brylluppets anden Act - Tractementet, som bestod i Fladbrød, Flesk og Fisk. Normandens Kjærlighed til Frihed vilste sig ogsaa ved denne Leilighed; han

vilde ikke underkaste sig Tvingen, som følger af at sidde til Bords, og enhver kunde gaae til og fra ligesom han fandt for godt. Eiheller varede det længe førend der opspilledes til Danas, og efterhaanden som Tiden skred, og Glasset gik rund, kom de smidige Spring af den norske Nationaloands, den saakaldte, Halling, til syne. Andre søgte Loftet, hvor Leie var foranstaltet ved Halm og

(129) Bjælker, for at lure, og saaledes fortsattes Brylluppet under alle Afvexlinger paa ubestemt Tid, indtil der ikke var mere at leve af. Da fremstod den i Norge ved saadan Leilighed vigtig Kjøgemester, som sluttede det hele ved at opregne, hvad enhver af Gjæsterne havde givet i Skaaen, eller i Brudegave. Han fortalte tillige, hvad de havde givet i Føring, og hvor mange Mile de vare reiste.

De lykkeligste Dage i Livet, siger Præsten af Vackfield, ere vore Frierdage, og af denne Aarsag søgte han at uddrage sin Son Bryllup Tid til anden. Om min Svigerfader havde nogle saadanne Begreber er mig ubekjendt, eiheller skete hermed nogen unødvendig Udsættelse som mig bevidst er. I indbemeldte Aar 1808 den 20 Octob, strax efter at vi vare gangne til Skrifte, viede den gl. Præst, Angelo os, i Overværelse af mine Svigerforældre og en gl. Kone, som i Familien var optaget under Navnet, Tante Lind. Præsten havde til sin Tæxt ved denne Leilighed Salomons Ord: "hvo som faaer en Hustrue, han faaer en god Ting, etc"; og jeg var dog denne Gang ikke klogere, end at jeg følte mig stødt paa Manskjættene, fordi

(130) han titulerede mig med det Spanske eller Italienske Sign. som skal være ringere end Hr. Efter Vielsen gik hele Stadsen, Brudefolk og Følget, 5 Personer, hen i det tætved liggende Vaisennuus, som var lidt pyntet og lempet i de Værelser, der vare overladte mig til Beboelse, og her var en Munterhed som vidnede om Saaheeden i de Ord: "at den Nøisomme har nok". Til Troos for alle Rige, ja for den hele fornemme Verden, foresatte jeg mig at være lykkelig ved Lidt, ene og for mig selv. Og hvor var jeg glad og tilfreds i de første Aar af mit Ægteskab, hvor vel tilmode under alle Omstændigheder; Verden og Menneskene havde jeg intet at udsætte paa. Mit Embede røgtede jeg efter bedste Formue; Forældrene vare fornøiet med mig og med Børnenes Fremgang. Men ikke destomindre blev det koldere i Biskopens Huus, og i Foraaret 1809 fik jeg en Dag en Seddel fra Biskopen: "at han havde laget en anden Bestemmelse med sine Børns Underviisning, og behøvede mig ikke mere". At denne

(131) pludselige Afskedelse var mig paafalden, og foruroligede mig, vil Ingen forundre sig over, som veed, at Biskopen var den eneste der i Byen, som jeg havde opholdt mig med, og som jeg ansaae for min Støtte. Dog her var intet andet ved at gjøre, end lade som jeg var ubekymret og ligegyldig ved det Passerede. I mit Sted blev antaget

til Underviisningen i Bispegaarden hiin omtalte Lærer Tanem, en Beroligelse i visse Maader, da han ikke kunde erstatte mig; hvilket Børnene snart maatte føle. For at Ingen med Føie skulde have Noget at udsætte paa min Flid eller mit Forhold angreb jeg mig endnu mere i Skolen, end hidtil, og gav mig til at undervise Børnene i Geometri og Mekanik; Videnskaber der efter min Overbeviisning burde læres i alle Skoler. Men, Vedkommende som mærkede det, antog det strax for et Middel til at hæve mig ved, og fastholde mig i Biskopens Yndest; thi han var en Ven af disse Videnskaber, og havde ved mere end en Leilighed meget rigtig anbefalet dem til Indførelse i Skolen. De forandrede derfor den nærværende Plan med Vaisenhuusbørnene, og fik det dreiet saaledes, at de, forsaavidt Underviisningen angaaer, at de igjen bleve henviiste til denne Skole. Herved

(132) kastede mig en uoverstigelig Hindring i Veien for at vedblive Underviisningen i de omtalte matematiske Videnskaber, hvortil jeg havde stor Lyst, thi mange af disse stakkels Børn vare forsømte, og ingenlunde skikke til at deeltage deri. Det Bedre blev her opoffret og uagtet for egne Lidenskaber; og jeg var paa Veie til at tabe Modet, og lade det gaae som det kunde, hvilket er det ufordeeligste for Skolen som kan hændes. - Men dette er ikke eneste Gang jeg har seet den Godesag uncertrykt af dem, hvis Bestemmelse det var at fremme den; og egne Capricer skal gjennemsættes om mange Aars Flid derved maa gaae til Grunde. Ikke destomindre blev jeg ved dette Forhold fra Vedkommendes Siue opvakt af min iværende Trygged, blev forsigtig, men tabte tillige for en Deel min havte Agtelse for disse, og talte herefter mere frit ud, end hidtil. Hvorvidt, saauant var ret eller ikke, vil jeg ikke indlade mig paa at besvare. Kort Tid efter fik jeg et Brev fra Inspektøren, som

(133) vistnok var skrevet i en god Hensigt, og maaskee skulde være en Saavelse paa Saaret mit Humeur og Sind havde faaet ved den omtalte Skoleforandring; men jeg var nu eensgang i Ulave, og svarede: "at det var rettere at vise sin Omhue for Skolevæsenet i det mere Væsentlige, og denne kunde nu alligevel ikke hæve den Skade der var tilføiet det m.m." Herpaa fik jeg strax adskillige Spørgsmaal, meget inqvisitorisk fremsatte. Jeg var ubesindig nok til at give et diærvt Svar derpaa. Derved stod det nogle Uger, uden at jeg fornem mere dertil. Formodentlig vidste de ikke strax, hvad der skulde gjøres ved mig. Endelig fik jeg een Dag fra Biskopen et Brev, hvori han alvorlig indskjærper mig, at have skyldig Erbødighed for vedkommende Foresatte, men slutter med, at der skal ansættes en Underlærer ved Vaisennuset, og Underviisningen i Geometrie og Mekanik skulde fortsættes som paabegyndt var, m.m. Saaledes fik det optrukne Uveir en forønsket Ende; og jeg fik Befaling at forfatte

en Lexionsplan for Skolen!

- (134) Omtalte Brev fra Inspectøren indeholdt: "at der paa Tiden var Brænde i Elven, og nu var det bedst at Skolelærerne købte det Fornødne heraf saavel til eget Brug, som til Skolerne. Skulde nogle af dem fattes Penge, kunde de forstrækkes af Skolekassen dermed til videre". Som sagt Brevet var maaskee ikke skrevet i nogen ond Hensigt; det eneste kunde være, at Brænden var nu paa Grund af Pengevæsenets Forfald i nominelt Verdi stegen til det tidobbelte, og Skolelærerne yttede om, at de ikke længere kunde holde Skolerne med Varme for den gamle Betaling, om Brevskriveren vilde luske dem ind i det endnu for eet Aar ved at faae dem til at købe det, og dertil at tage Penge af Skolekassen. Saadanne Fif tillade høie Foresatte sig uden Skrupler mod Undergivne, og hændig at kunne opstille Snarer af denne Beskaffenhed ansees af Mange for en Qvalitet, som er nødvendig for dem der skal have med Bestyrelsen at gjøre. At jeg saa den ved de uenhængte Bær maskerede og skjulte Traad

- (135) kunde af Vedkommende ei heller blive tagen vel op. Men nu nok derom!

I bemeldte Sommer 1809 den 12 Aug blev vor ældste og første Søn født. Mange aldrig før fornummen nye Følelser indstrømmede ved denne Begivenhed i mit Hjerte. Aldrig tog jeg ham paa mine Arme uden at en brændende Bøn opsendes over Stjernerne til den Uendelige om Velsignelse for ham; og skjøndt ikke altid uden Møie, saa holdt jeg dog saavidt muligt mit Hjerte i et saadant Øieblik reent fra jordiske Hensyn, og bad alene om: "at han maatte blive god og dydig. Det er nu idag, 26/11 51, 22 Aar siden, og den Alvidende veed, at det er - Sandhed. Da han kom i Kirke frembar min Kone ham selv, og noldt ham over Daaben. Fadderne vare min svigerfader, ommeldte Md. Lina og jeg - selv. -

-) Vor anden Søn, Jacob Christian, blev født den 9^d Juni 1811, og ligeledes frembaaren til Daaben af min Kone, med samme Fadd. som den Første. Han blev opnævnt efter min Fader og Præsten Christian
- (136) Krag i Gjelsted. Denne Dreng forekom mig ret pudseerlig i de 6 Maaneder vi havde ham førend vor Afreise, den 11 Decemb. samme Aar. Men forinden jeg omtaler denne maa jeg faae lidt tilbage i Tiden.

Papiirpengene tabte Tid efter anden deres Værdi, og nærmede sig Nul mere og mere. Priserne vare i nomineelt Henseende stegne i samme Forhold som den egentlig Værdi af Pengene aftog. Min hele Løn kunde ikke betale Rugen vi behøvede til Brød. Flere Gange trængte jeg ind paa Stiftsøvrigheden om Tillæg, og skildrede den min Forfatning; men det behagede den ikke at reflectere herpaa, hvorvel den dog havde Midler dertil. Denne Kulde fortrod mig. Især taote jeg al Tillid til dette Corpus ved følgende Tildragelse: En lille Hauge, der havde tilhørt en Tegnemester, og laae lige ind

- til Fodstykket af de Værelser jeg beboede, blev ved Tegnemesterens Bortflyttelse ledig, og jeg bad Vedkommende om den, mere for dens
- (137) Beliggenhed end for Nyttens Skyld; men hiint perpetuum mobile, ved Been jeg ikke vil røre, fik den. Heraf udgik jeg den Slutning, at i Trondhjem var ikke mere for mig at hente, siden jeg under saadanne Omstændigheder ikke kunde erholde den Smaating. At fornægte min Yndlingsgrundsætning, at bane mig Vei gennem Vr. ved at opfylde mine Pligter, uden at krybe eller nykle, det var jeg den Gang endnu ikke villig til, hvorvel jeg siden har maattet give Kjøb, og ogsaa som saa mangen brav Mand har maattet bide i dette sure Æble, hvorfor jeg resolverede mig til at skrive til den, mig den Gang ubekjendte, ædle og humane Amtsprovst Holm, om at vorde flyttet tilbage til mit Fædreland. Herom underrettede jeg Bispen i en mundlig Samtale, og han lod ligesom jeg kunde i denne Henseende, hvad mig bedst tyktes, dog mente han, at hvem der havde faaet Smag
- (138) paa Livet i Norge, umulig siden kunde leve i Dmk. Sagtens troede han, at jeg ikke mente hvad jeg sagde.

Fra Hr. Amtsp. Holm, der siden vilste mig faderlig Velgjørenhed, og blev min Velynder i udmærket Grad, fik jeg flere Breve, og Tilbud om at komme tilbage. Blandt andet kunde jeg strax komme til Ørsløv, ifald jeg var forlegen, siden blev der nok andre Leiligheder skrev han. Jeg var saa misfornøiet med min Stilling, hvortil mine Svigerforældre for endeel bidrog, at jeg besluttede at tage imod denne ringe Plads. Dog saaledes, at min Kone blev tilbage, og jeg reiste alene med P. Oest over Land til Hjemmet. Det var ved Michelsdag, og det norske Efteraar skredet langt fremad. Drengen var 5/4 Aar. Altsaa et høist betænkeligt Foretagende. Jeg fik ved denne Anledning Leilighed til at see i min Sv.Mod. Planer; hendes Hensigt var, at min Kone ikke skulde reise efter, uden under den Betingelse

(139) at mine Vilkaar i Dmk. bleve fordeelagtige; thi et godt Udkomme, som hun kaldte det, var efter hendes Mening, det første Punct i et Ægteskab, og den gl. Kone var heri ikke saa stor Uret. Siden erfarede hun, at min Kone lavede til Barsei igjen, og da opgav hun sin ommeldte Plan; vi skulde da følges ad.

Da nu alle Beredelser til Hjemreisen vare trufne, og min Kone var villig at finde sig i hvad der maatte møde, aftakkede jeg alle Børnene i Skolen med følgende faa Ord: "Med inderlig Bedrøvelse "maa jeg bekjendtgjøre for Eder, k. B., at det Forhold, hvori vi "hidtil have staaet til hverandre, er ophævet, og jeg er fra nu af "ikke længere Eders Lærer. Jeg reiser nu hjem igjen til mit Fædre-"land, hvorfra jeg er kommen, og ønsker af mit Hjerte, at I i mit "Sted maae finde en duelig og kjærlig Lærer, der ufortrøden vil "lede Eder til Kundskab og Dyd. I ere alle gode Børn, og det smer-

"ter mig hjertelig, at jeg maa sige Eder Farvel, og tage Afskeed
"med Eder; men det er mig ikke muligt, endog med største Sparsom-
(140) "hed, at have det Nødvendige herpaa Stedet. Hilser Eders gode og
"retskaffene Forældre, takker dem paa mine Vegne for al oevliist
"Venskab og Tjeneste; Gud tage dem og eder i sin Varetægt; ufor-
"glemmelige skulle I med dem stedse være mig; erindrer Eder under-
"tiden mig og de Timer vi have tilbragte med hverandre, Lev vel!!"

Disse uventede Ord virkede paa Børne som et electrisk Stød, stum-
me og overrasket stode de i Skolen, indtil jeg betyde dem at de
skulle gaae; men da udbrød de alle i nulkende Graad, stinlede
omkring mig, holdt mig ved Hænderne og Klæderne, og jeg følte mig
lykkelig i dette Øieblik. Det Spørgsmaal stod for min Sjæl med
Flammeskrift: "gjør Du Ret i at forlade disse Børn"? Men jeg kunde
ikke gaae tilbage. Børnene kom hjem med vaade Øiene, satte Foræl-
drene i Bevægelse, og flere af dem indfandt sig hos mig, og andre
søgte Biskopen. Henimod Aften fik jeg et ligesaa uventet, som al-
vorligt Brev fra Overkommissionen, hvilket jeg gjemmer endnu. Jeg
(141) stod i den Formening, at den intet havde mod min Bortreise, da den
stedse havde anstillet sig Ligeegyldig, naar jeg derom talte med
den; men deri havde jeg taget Feil, som ved saa mange andre Leilig-
heder. I Brevet stod: "at jeg kunde vente at blive lovlig tiltalt
"for Retten, hvis jeg reiste; og vilde jeg endelig ikke tøve, da
"maatte jeg i det mindste sige ordenlig op med et Fjerdingaar
"forud". Dette var en Streg i min Regning. - At et Emøede skulde op-
siges ligesom en Tjeneste kunde ikke komme i mit Bruushoved; jeg
gik ind til Biskopen, som boede tæt ved. Han tog hæftig mod mig;
vilde ikke vide stort af, at jeg nogentid alvorlig havde talt om
Bortreise, bebreide mig mit Forhold, og slog een Gang efter den An-
den paa sin tykke Mave, og udlod sig med, at jeg tilsidesatte Re-
spect og Agtelse for mine Forsatte, icet jeg saaledes egenmægtig
tog bort. Eiheller viiste jeg mig selv den Agtelse herved, som
jeg burde, naar jeg vilde mit eget Vel. Biskopen var en forstandig
Mand, havde eiheller noget slet Hjerter, og vilde vistnok mit Vel.
Han var noget pietistisk i sine Skrifter, men i hans taler, som
han holdt i Domkirken, og paa Latinskolen, var han at rose, og
(142) besad virkelig Veltalenhed. Jeg maatte i visse Maader give ham
Bifald, men benyttede Leiligheden til at overbevise ham om, at
Commissionen ikke havde opfyldt sine Forpligtelser mod mig; blandt
andet havde den tilsagt mig, at jeg skulde have 40 Rdl. til Brænd-
sel, og dette havde den begaaet den Uhonettitet med, da jeg var
kommet derop, at det var meent til Skolen. Tillige paastod jeg,
at endnu havde jeg saameget, at jeg kunde reise; men skulde jeg

tøve længere i de Vilkaar hvori jeg var, da maatte jeg sætte det til, og derved komme aldeles i Ov.K. Vold. Denne, saa paastod jeg, var det der egentlig havde brut Accorden. Manden fandt sig for en Deel i mine frimodige Modsigelser, og jeg gav eiter i det Væsentlige, opsatte min Bortreise for Øieblikket, og Bevelgelsen i Athmosphæren lagte sig. Jeg besvarede i loayle Udtrykke Ov.Kmss. Skrivelse, kaldte den Foresat, m.m. igienopsagte den i bestemte Udtrykke mit Embede fra den Dag eet Fjerdingaar. Herpaa fik jeg en human Skrivelse fra den, hvori mig tilsagtes et saadan Tillæg, at jeg ikke for det ommeldte Fjerdingaar skulde komme mere tilbage, og (143) til den Ende udleverede mig tilligemed de andre Skolelærere deri Byen af et Magasin, strax nogle Tønd. Korn. Skolen begyndtes af mig igjen til Glæde baade for mig og Børnene. Jeg underrettede, som billigt var, Amtspv. Holm om min Udeblivelse for denne Gang, dog uden at omtale den egentlig Aarsag. Som Svar herpaa fik jeg Underretning om, at Degnen Steenberg i Fjelsted var entlediget fra sit Embede som Degn og Skolelærer, og nu kunde jeg komme at modtage det, saasnart muligt. Saaledes gaaer det ofte her paa Jorden, Msk tænke ondt imod os, men han over Stjernerne, vender det til det Gode. Dette Embede var meget bedre end det i Ørsløv. Fjerdingaaret var imidlertid snart omme. Jeg aftakkede Børnene nok en Gang. Men fra mange Sider gjortes mig Tilbud forinden om at blive; Forstanderen, en Groserer Jensen, gik om med et Cirkulær, hvorpaa man tegnede sig for frivilligt Bidrag til min Løns Forbedring; han selv skrev sig for 50 Rld aarlig, Biskopen tegnede sig for 10, og man bragte det til 1000 Rdl aarlig, indtil Freden kom istand, (144) men nu kunde jeg ikke vakle igjen. Biskopen gav mig et Skudsmaal saaledes lydende:

"Skolelærer Jacobsen, der efter min Anmodning af afg. Hr. Biskop "Hansen, blev opsendt fra det Branetrolleborg Institut for at være "Lærer ved det her værende Værende Vaisenhuus, men som nu formedelst "Levestedets Dyrhed agter at flytte tilbage til Fyen, har af mig "forlangt Attest om hans Forhold herpaa Stedet.

"I Anledning heraf kan jeg med Sandhed bevidne at han i sit Embede har op t sig som en samvittighedsfuld, kyndig og duelig "Mand, og stiftet sandt Gavn i den Skole der var ham anbetroet. "Ikke alene jeg, men hver retsindig Fader og Moder herpaa Stedet "beklager hans Bortreise, og ønsker jeg af Hjertet, at han, hvor "han kommer, maae finde det gode Udkomme og den Agtelse som han "fortjener, ligesom jeg ogsaa tør forsikre at Enhver, der betroer "ham sine Børns Underviisning ikke vil finde sig Skuffet i sit (145) "Haab. Jeg tør med Frimodighed anbefale ham til sine Tilkommende

"Foresattes Yndest og Velvillighed, hvortil han vist ikke vil
"gjøre sig uværdig".

Trondhjem den 5 Decemb 1811.

Bugge Dr,

Biskop over Thjems Stift

Hans Høivelbaarenhed Hr. Stiftamtmand F. Trampe gav mig følgende
Attest:

"Da hidtilværende Skolelærer ved Vaisennuset i Trondhjem, Ja-
"cobsen, som nu efter eget Ønske forlader denne Post i Haabet at
"finde bedre Vilkaar i Danmark har ved denne sin Fratræelse været
"en min Embedsattest begjerende om hans her brugte Forhold, saa
"meddeles ham herved det sandfærdige Vidnesbyrd at jeg i min een-
"aarige Embedstid hersteds har lært ham at kjende som en retskaf-
"fen Mand af ulastelig Vandel, og som en dueelig kyndig og vel erfa-
(146) "ren Lærer. Med Tryghed tør jeg anbefale ham til anden og videre
"Befordring i sit Fag. - Han vil ikke svigte Forventningen.

"Saaledes meddeelt under Haand og Embeds Segl.

"Trondhjems Stiftamtmandsskab den 10 Decemb 1811.

Fred. Trampe".

(L. S.)

Den 11te Decemb 1811 var en for hele Norge vigtig og høitidelig
Dag. Paa den feirede man overalt Universitetes Oprettelse. Biskopen
holdt en Tale i Domkirken, og Sange vare i denne Anledning forfat-
tede. Det Militære paraderede i Gaderne, og Fæstningerne Munkholmen
og Christiansteen saluterede vekselsviis. I Talen handlede H.H. om
(147) Kongens Retfærdighed. Ommeldte 11te Decemb var den sidste Dag jeg
var i Trondhjem. Kl. 4 om Morgenen den 12 reiste min Kone, jeg og
vor ældste Søn Peder Oest, 2 Aar og 4 Maaneder gammel, fra min Svi-
gerfaders nye Gaard i Søgaden, hvor vi logerede om Natten, for
at begive os paa den og møisommelige Reise, den Aarstiden gjorde
endnu besværligere, til Fyen. Min Sv.Fader og Sv.Mod. ledsagede os
i en Kane, og min Kone, jeg og Barnet, vare i en stor Ditto, som
jeg havde kjøbt af Rector Boje, og hvorpaa jeg havde ladet indrette
en Art Chalesche. Vi toge Veien hen over Domkirkegaarden forbi
Vaisennuset og over det saakalste Kalveskind, for endnu een Gang at
see dette kjære Opholdssted, og ingen Støi forvolde i Gaden. Det
var en behagelig Vintermorgen, Luften var fuldkommen stille, og
Kulden meget moderat. Dog Stjernerne viiste sig ikke. Min kjære
Kone græd i Stilhed, og min Sv.Mod. hulkede høit. Jeg var underlig
tilmode. Haabet om at see mit Fædreland, Slægt og Venner igjen
oplivede mig paa den ene Side; men paa den anden tyngede det haard
(148) paa mit Sind, at jeg førte min Kone bort fra sine, fra et yndigt og

kjært Fødested. Hvad kunde jeg skaffe hende istedenfor dette Tab? Som bekendt hænger Nordmanden licenskabelig ved Fædrelandet. Klipperne, Elevene, Fosserne, Afgrundene have givet hans Indbillede et vist romanstisk Indtryk, som aldrig kan udslettes eller glemmes. Sletterne ere ham øde Egne, og kunne ikke tiltale hans Hjerte og Følelser saaledes, som hine mægtige Afvexlinger. Selv Naturlovene synes ham i Norge at være skrevne med stærkere og livlige Stræk, end i sydligere Lande. Nordmanden er derfor, med Barkebrødet i Munden, stolt af sit Fædreland, og Udlændingen, der har levet i det nogle Aar, vil sympathisere med ham.

Paa det Sted i Steenberget, hvor Byen om Dagen forsvinder for den Bortreisende, og ikke kommer mere tilsyne, standsede jeg, tog Afsked med den, og ønskede dens ædle Indvaanere i den Eviges Varetægt. Begynte derpaa trøstigt tilmode at styre min Cours mod Hjemmet. Ved det første Skiftsted, ved Navn Oust, toge mine Svigerforældre Afsked med os. Denne Begivenhed glemmer jeg aldrig. I

(149) Dag den 6 April 1832 efter 20 lange Aars Forløb, staaer den frisk og lovende for min Aand. Mindes tydelig min Sv.M. stormende Følelser. Formodentlig bebruede hun sig selv, at hun var saa villig til at give mig sin Datter. Det eneste, der kunde berolige mig var, det Forsæt, hvorpaa jeg taus tog den Uendelige til Vidne, aldrig at give hende gyltig Aarsag til Alage. Vi kjørte; de holdt og saae efter os. Endelig hørte jeg endnu min Sv.Moders Røst, gennem et oprørt og veemodigt Sind: Vær god ved Mille. Jeg saae tilbage og ragte Haanden ud. - Min Svigerfader er siden den Tid indgaaet i Evigheden, hun lever endnu. -

Dagene er paa denne Tid i det nordenfjeldske Norge under 63° Brede, meget korte; derfor maatte vi reise mere ved Naten end ved Dagen. Den første Dag kom vi til det Sted, hvor vi agtede at logere om Naten, henmod Kl. 8. I Norge kaldes saadanne Steder Gjæstgiverier, eller Skytssteder. Min Kone havde endeel Fødevarer med i Slæden, saasom Risengryn, malt Kaffe, Sigtemeelstvebakker, etc, hvilke ere meget nødvendig paa en Reise i disse Egne. Om Morgen

(150) Kl. 4 vare vi igjen paa Reisen. Af og til hørte jeg en Røst som skreg: "glemt af" "glemt af"; endelig hørte Skytskarlen den ogsaa; blev holdende, og nu bragte en Pige min Kones Muffe. Hun var ikke at formaae til at tage Drikkepenge. Saa redelig og uegennyttig var den Gang den norske Almue. Omstændelig at fortælle min Reise nu efter 20 Aars Mellemtid vilde være umulig; men det vilde være ligesaa uinteressant, hvorfor jeg blot vil berøre enkelte af de vigtigere Tildragelser. De 10 norske Mile, som ere mellem Tronhjem og Dovrefjeld, tilbagelagte vi i 2½ Dag, og kom til det ved

Foden af dette Fjeld liggende Skiftested, Stuen kaldet, om Midagen den 14 Decemb. I en 3 Uger seer man her ikke Solen ved Vintersolhvervet, formedelst Solens lave Stand, $3\frac{1}{2}^{\circ}$, og det collossalske Fjelds Høide, 8000 Fod over Havet, og 15 danske Mil. fra den ene Fod til den anden. Et Par ligesaa godmodige som muntre unge Knose begyndte strax at kjøre med os opad mod næste Station, Kongsvold kaluet. Paa Veien dia saae jeg mange overraskende Gjenstande.

(151) Brusende Bække, smale opad vindende Veie, Afgrunde Øiet ikke udmaale eller saa Bunden paa, store Iismasser, hængende udover vore Hoveder, som en let Røsten i Luften kan bringe til at falde ned, og knuse den Reisende. I Begyndelsen ved Fjeldets Fod stode frodige Granskove, men disse tabte sig i smaae forknytte Krøblinger, og snart kom vi over Vegetationslinien. Om Eftermiddagen Kl. 2, ved den Tid Solen gik ned, havde Luften den deiligste Violetfarve Phantasien kan skabe, og jeg nød et ubetaleligt oplivende Syn af den i en 15 Minuter. Kl. 4 kom vi til Kongsvold. Jeg overmaade træt, da jeg saavidt gik hele Veien, for at undersøge den, og min Kone og P.O meget forfrosne. Vertinden her var Enke, havde 12 Børn, der alle vare hjemme, og stode i en Kreds om hende, da vi traadte ind; de vare næsten alle voxne, og mellem de ældeste Døttre og Moderen var næsten ingen Forskjæl; de vare alle - smukke. Den ene Datter nudlerede Barnet Hænder, puttede dem i sin Mund, og paastod det maatte ikke komme til Varmen. Det er det skuffende ved den norske Kulde, og rimelig er denne Egenskab størst i Fjeldluften, at

(152) man ikke veed af, man er forfrossen førend det er for sildig. Mere godmodige og lykkelige Mennesker, end disse i Kongsvold, og paa Toppen af Dovre, gives der vist ikke paa Jorden. Her havde jeg lyst til at sige med Peder: her er godt at være. Vi følte os om Aftenen meget lykkelig mellem disse forekommende rolige og jevne Msker. Stjernerne havde end forbausende Glands, og syntes i den rene Luft meget større, end ellers paa andre Steder i Norge. Om Morgenens tidlig toge vi Afskeed med disse lykkelige Fjeldboer, og begav os paa Veien til næste Skifte, der kaldes, om jeg mindes ret, Hjerpen. Henpaa Formiddagen vare vi efter Kjøresvendens Beretning, paa den saakaldte Harebakke, det højeste Punkt af Fjeldet. Store Flokke af Ryppe saae vi flyve omkring. Ved Miduag naaedes det ommeløste Skifte, og hvad der satte mig i Forundring, og hvad Læseren ei heller ville falde paa at gjette, var, at 3 a 4 Børn gik barfodet udenfor Stedet. Efterat vi havde nydt nogen Vederqvælgelse iløde jeg med at kane afsted igjen, for inden Sengetid at naae Tofte, det første Skifte i Guldbrandsdalen, ved Foden af Dovre paa

(153) Sydsiden. Men som Veien nu gik nedad saa led det mere, og vi naaede det Kl. 6 omtrent. Den sidste Mil var meget besværlig, flere Steder,

fordi den var for steil, og undertiden var den anlagt i en Siksak, som betydelig for længede den. I Tofte vare Folkene langt mere velhavende, end de jeg ellers har kjendt af Almuen i Norge. De vare beskæftiget med at lave til, til Julen.

P. O. fandt sig mere og mere vel ved Reisen, og samme gjorde vi alle, dog fik min Kone undertiden ligesom Sæsygen, maatte kaste op, og klagede over at hun sat formeget indelukket i dette Skur, der var opstillet bag i Slæden. Men ved at ændre lidt ved denne Indretning blev det bedre hermed, og gik efterhaanden ved Vanen reent over. Drengen spurget, naar det varede ham for længe, efter Kone, og som jeg bemærkede, var han i den Formeening, at det var den samme Kone vi kom til, hver Gang vi naaede et andet Skiftested. Saasnart han vare udposede - vi havde ham i en Pose af Pelsværk, der kunde trækkes sammen om Halsen paa ham, ligesom en Pung - løb han ind mellem de store Nordmand, skjød dem tilside, og med opløftede Hænder stillede sig for Ilden.

Om anden Dagen reiste vi ikke saa tidlig ud som ellers. Tilslidst kjørte vi her paa en Flod som kaldes Laugen, og udspringer ved (154) Dovrefoden. Paa vor Reise gennem Guldbrandsdalen ved et Skifte kaldet Breden, kom vi forbi. Oberst Sinklars Støtte, der stod ved høire Side af Veien, meget simpel, og med Paaskrift: Her faldt Ob. Sinklar den 12 Aug. 1612. I Førstningen falder ellers Guldbrandsdalen snever, den forekom mig ikke ulig en uhyre Kasse, dens Sider kaldes Høvringen. Stor Uleilighed havde vi med at komme op fra Elven, hvorpaa Skytsguten gjerne vilde kjøre, naar der fandtes en Vaage i den. En Aften var Iisen saa tyndt at Vandet ofte stod oven paa den. I et Par Dage kjørte vi med stor Fornøielse paa Mjøsen, en Indsøe, der skal være 12 Miile. En Bonde blev engang adspurgt: "ligger Møisa"? Han svarede: "Ja vel ligger den, Din Sommertorsk, thi stod den op, maatte Du her kunne see den, da den er 12 Mile lang"! Paa den østre Side af den, i Nærheden af den gl. berømte Stad, Hammer, som de Svenske ødelagte i Aaret 1566, ligger et Gjestgiverie, kaldet lille Hammer, hvor vi logerede een Nat. Landet blev mere og mere bebygget, og man mærkede paa Pasagen paa Vien, at vi nærmede os Christiania. I sidste Gjestgiverie, hvor vi laae om Naten (155) førend vi kom til denne Bye, havde jeg den Maihuer at glemme en lille Riffel, min Svigerfader havde foræret mig, og som var af en meget simpel, men dog usædvanlig Indretning. Jeg leiede Skytsgutten for 3 Rld. til at hente den, og bringe den til Christiania.

Kl. 3 om Eftermiddagen den 25 Decemb. altsaa 12 Dage efter at være reist fra Trondhem, kom vi til denne Norges Hovedstad. Jeg maa tilstaae, at den tager sig kun maadelig ud fra denne Side, og jeg fik ingen nøie Tanker om den. Nogle Trondhjemer, der havde

naaet os, den sidste Dag, og som vare bekendte i Christiania, skaffede os Logie i et simpelt men net Huus. Om Aftenen gjorde min Kone os en Tour paa Lykke og Fromme omkring i Gaardene. Jeg opsurgte Boghandler Wulfsberg, og kjøbte Værgelands Skrift om det norske Universitet. Da vi kom hjem til vort Logie havde vor gjæstfri Vert forandret sin Juleaften fra den 24 til den 25 Decemb, for at vi kunne tage Deel i hans Julenadver. Herved blev min Kone og jeg ret fornøiet. Herfra skrev jeg til Tronchjem for at meddele Underretning om Reisens Hændelser og Gang hertil; fra Dovre havde jeg (156) dog ogsaa sendt et Ord i samme Anledning. Flere Gange havde jeg Leilighed ved imødekommende Reisende at sende Hilsener.

Næstedagen den 24 Decemb Kl. 1 reiste vi fra Christiania, altsaa den egentlig Juleaften. Vi reiste den hele Eftermiddag og Nat indtil Kl. 2, ialt 13 Timer, og 11 Mil. Om Morgen Kl. 7, Juledag, naaede vi Svinesundet, der adskiller begge scandinaviske Riger, og kom over tillige med Posten, som hver 3 Uge gik mellem Khv. og Chsta., og havde faaet Navn af Solvposten. Min Hensigt var ikke alene at have ladet mig indskrive paa denne Post, der anpristes mig som meget fordeelagtigen, end at reise paa egen Haand, især gennem Sverrig; men jeg ønskede ogsaa at naae Biskop Bech, der var med denne Post, da han havde været Præst i Tronchjem, og jeg havde Hilsener til ham fra flere dersteds. Han skulde ned til Khv. i Anledning af Universitetet. Jeg taalte rigtignok med ham, han var ogsaa meget godmodig og nuan; men det nyttede mig Intet. Det første Sted i Sverrig, som vi vare inde i, et Værtshuus, fortjener meget at berømmes; og det gjør mig ondt, at jeg maa sige det, at (157) jeg fandt siden i de mange Steder ned til Helsingborg, ingen der i den Grad fortjente det. Især raadte han mig meget fordeelagtig, hvorledes jeg skulde faae mine daarlige danske Penge ombyttet i Svenske. Rig tignok lykkedes hans Formaning ikke for mig; den bestod nemlig i at jeg skulde kjøre ind til Strömstad, opsørge en Kjøbmand Ström, og anholde om at faae nogle danske Penge vexlet. Jeg fandt virkelig den ommeldte Kjøbmand, der var meget høflig, men danska Penningar havde han ikke Brug for. Til Held havde jeg nogle svenske Specier, som jeg indvexlede blandt de svenske Fanger i Vaisenhuset under Krigen, hvormed jeg gjorde disse Stakler en Tjeneste, og dermed hjalp jeg mig igjennem til Gothenborg. Jeg veed intet mærkværdigt at være mødt os fra Svinesundet til denne By. Rig tignok var der en svensk Pige, der af pure Godhed og Omnyggelighed for os, nær havde qvælt os ved Kuldamp. Værtshuset hed, om jeg husker ret, Qvistemod; hvilket Navn minder om Skjærmyslen mellem de norske Tropper og de Svenske 1788. Min Kone var saa betagen

- (158) og bedøvet af denne farlige Damp, at hun umuligt kunde have ræddet sig selv. Jeg havde endnu saamegen Samling, at jeg ravede op, og fik et Vindue aabnet. Det hjalp omsider; men min Kone havde Hovedpine hele Morgenen derpaa, og vilde ikke have været ud den Dag. 3 Mile fra Gothenborg, eller Gøtneborg, kom jeg i en nye Forlegenned. Der var ikke mere Snee, Slædeføret var forbi, og vi kunde ikke komme længere med vort nærværende Kjøretøi. En Art Vogne kunde faaes; men hvad skulde jeg gjøre ved Slæden? Jeg løb omkring for at sælge den, men uden Nytte. At lægge den paa Veien havde jeg ikke Raad til; den havde kostet mig 25 Rld. Vel var det Gjæstgiverens Pligt, at bevare den, og give Beviis for at have modtaget den, saa jeg, ifald jeg var kommen tilbage, kunde faae den igjen; men jeg agtede ikke at komme der mere, saa den Anordnings Humanitet ikke kunde hjælpe mig. I min Raadvildhed, ligesom sendt fra Himelen, kom en Søemand, formodentlig en Styrmand, og hørte mine Beklagelser, hvilke bevægede ham til at tage Kuriositetet i Oiesyn, samt at give mig 40 Rld. derfor. Fra den Tid af blev nu vor Reise mæisommelig paa de svenske Kærer, et Par Hjul med 2 Opstandere paa Axelen, og derover et Bret, liig et Hjal, at sidde paa. Vel bleve det svenske Kjøretøi mere bequemme efterhaanden som vi naaede længere frem i Sverrig, men det var dog høist indskrænket, endog det sidste der førte os til Helsingborg. I Gothenborg opholdt vi os ikke uden 3 a 4 Timmer. Fra et Gjæstgiver Sted, kaldet det danske Herberg, gjorde vi en Tour ind i Byen, for at see os om. Veien gaaer ellers uden om den. Danske Penge fik jeg ikke vexlet her, men jeg hørte at de toge Specier i Betaling i Gjæstgiverierne, og lod det staae til, dog ikke uden Bekymring. Men i næste Skifte-sted ved Gothenborg, som kaldes Kjæra, hvor vi logerede om Natten, fik jeg min Sorg hævet i denne Henseende. En Throndhjemmer ved Navn Halsæt, der var ansat som Postfører ved Sølvposten, og til
- (160) hvem jeg havde et Brev fra min Svigerfader, mødte jeg her, og han leverede mig en svensk Specieseddel paa 50 Rdl. Sp., og nu kunde jeg ingen Forlegenned komme i. Han fik af mig et stort Bunt 24 skill. Sedler, som jeg i Trondh. havde forsynet mig med, og ikke brugt. Differenzen kunde jeg levere hans Kone i store Kjøbm. Gade i Khv. Han tog i ingen Maade den Ting nøie. En besynderlig Julskik saae jeg her, hvilket min Kone ogsaa paastod fandt Sted paa Landet i Norge, at man nemlig overlægger Gulvet i alle Værelser med Halm, hvori vi gik lige til Knæerne. Herpaa sove Husets Beboere i denne glade Tid. Det værste ved at reise i Sverrig er, at komme til Rette med de saa kalte Skytsguttan, som stedse ville plustre den Reisende. Listig og snue ere de i Almindelighed ogsaa, alle-vere ikke altid redeligt de paa Vognene værende Smaating, og sand

Høflighed fandt man heller ikke hos dem. Den eneste Tvingsel den
(161) Rejsen har paa dem er de paa Gjestgiverierne liggende Protokoler,
hvori han kan indføre sine Besvælinger over dem. I en Dagstid eller
To ertter at man har klaget ere de alle høflige; thi den Ene fortæl-
ler det til den Anden, og de have meget Respect for Landshøfdingen,
som vurderer disse Protokoler.

Jo længere vi komne ned i Skaane, og nærmede os Helsingborg,
destomere fik Floket dansk Præg. Den syngende affecteret Udtale
tabte sig efterhaanden, og gik over i den jevne, sindige og kolde
Accent, der characteriserer Dannersproget. Skytsguttan vist retvel
at de før havde hørt til Danmark; men de vare dog tilbageholdne i
at yttre sig desangaaende. Grenene af Kjølen tabte sig ligeledes
i det flade Land, og istedetfor den høie rene Bjergluft havde vi
raae og tyk Luft. I et Vertshuus i ommeldte Skaane, hvor vi indtog
midt om Formiddagen, traf jeg 2 danske Matroser, der vare forliste
paa Svenskekysten, og som Søen havde berøvet Alt uden hvad de hav-
de paa Kroppen. Den ene havde paa een Dags Reise, saasom de almin-
delig ere daarlige Fodgjenggere, saaledes fordærvet sine Fødder at
han klagede sig elendig og slæpte sig ynkelig om i Stuen. Jeg
(162) kjendte mig veed ham, og tilbød ham min Plads paa Vognen den halve
Tid, samt fik etpar Snapse ihver af dem, saa jeg havde strax den
Fornøielse at mærke Opvaagnelse af den kjække Sømandsgjæst. Kamme-
ratten og jeg satte os strax i Marsch for at vinde Forspring for
Vognen, som den anden med samt min Kone og Søn skulle komme og ind-
hente os med. Da vi havde gaaet en $\frac{1}{2}$ Mil, og samtalet om deres Skio-
brud, naaede Skuden os, hvor alt var vel inden Borde, og nu skulde
jeg løse af, der var ingen Snak for. Med disse 2 Drabantere, der
iagtog mit Bedste hele Veien, med en Interesse, som var roesverdigg,
kom vi til Helsingborg. Her drev man det ret methodisk i at plustre
den Reisende. Verten, Pasudstæderne og Færgelaugget, etc udgjorte
med hverandre et eneste hæderligt Heelt i denne Henseende. At be-
skrive alle disse Udsuelser der i denne Bye fandt Sted kan ikke
betale sig. Nok man var lige som bange for, at en Dansk skulde
bringe een eneste Skilling over til Helsingør. Kl. 10 vare jeg
mine Ulke i Begreb med at stige i Baaden, hvor etpar Sæt andre
Pasagerer allerede berandt dem, og hvert havde betalt en Baad ud
(163) over Sundet, skjøndt Lovene tillade at tage een i fælles men den
respective Transport havde hele Tiden fornægtet at der var flere
Reisende. Mine 2 Matroser lode dette Bidrag ikke uhævnet paa de arme
Svenske, som de betitiede med saa mange Skjelsord, og svor dyre
Eder paa at de skulle gjengjælde paa ennver af denne Nation de her-
efter mødtes med. De svenske Færgfolk saae mig meget betuttet ud,
og det lod som frygtede for at Revancen allerede ved Ankomsten

til Helsingør skulde strax tage sin Begyndelse. De engelske Krigsskibe laae noget oppe i Sundet, men gjorde ingen Mine til at forhindre vor Overfart. Paa mit Pas saae jeg, at det var den 5 Januar 1812, min Geburtsdag, før var denne Bagatel ikke faldet mig i Tanke. Den ene Matros med de saarede Fødder, som nu ellers var restitueret, holdt Puer Oest i sine Arme over Sundet, ja svøbte ham ind i sin blaae Hvams, da vi ingen anden Overklæder havde ved Haanden, og sad selv i Natrøde. Vi landede i Helsingør og med glædedrukne Følelser betraadte jeg atter Fædrelandets Kyster. Skade at saa skjønne Følelser strax skulde forstyrres ved en ligesom fjendtlig Modtagelse af Litsenbrødre, Bærere, Toluofficiante, etc, etc, der kaste sig paa den Ankomne ligesom Rovfugle paa et Bytte. Først lod Tolavæsenet (164) ligesom de ikke ændsede mig, men af det Senere mærkede jeg at det havde betragtet mig som god Prise. Aarsagen var, at jeg havde 2 Kasser, en Kuffert og en Sæk med, og disse Ting bleve afslængte paa Skibbroen med en Slags Skjødeshed, hvilken Toldpersonalet ansaae for Forstillelse, og nødt fra Afstand destomere Die med. Endelig fik etpar af dem fat paa mig, spurgte mig om jeg ikke førte ulovlige Ting, Paa min Benægtelse heraf tvang de mig til at underskrive en Blanket; hvorimod jeg længe protesterede, saasom jeg derved forsikkrede ikke at føre adskillige Ting, hvilke jeg dog havde, f. Ex. Bancosedle, Courant, etc. Men de sagde naar jeg skrev under var det hele forbi, og jeg kunde reise. Men aldrig saasnart den var underskrevet førend de fordre Alt undersøgt; om det endog var min Kones Syskriin, hvori vi havde nogle Sølvskæ, og en 300 ²⁴ Sølv- og Guldpenge, hvilke jeg førte for Kjøbmand Jensen i Trondhjem til et Handelshuus i Kjøbenhavn. Da disse Herrer havde gennemrodet alt, hvad vi medførte, og intet fundet, uden nogle Breve, som jeg havde medtaget for nogle Trondhjemske venner til Slægtninge og Andre i Kbhv, og som de truede med at sende paa Posten, stode med alle en skuffede Forventnings flaae Miner, men vare dog ret høflige,

(165) Den ene Toldbetjent kjendte jeg meget vel, vi havde staaet ved Frederitz eller Fyenske Infanteriregiment tilsammen; hankjendte ogsaa mig da jeg gjorde ham opmærksom derpaa. Formodentlig saae jeg mistænkelig ud, thi jeg var iført en brun Pelts, der havde hængt i min Svigerfaders Garderroppe i mange Aar, og var min Kones Morfaders, velmeriteret Bælgetræder ved Fruekirken i Thjem. Jeg er saameget mere forvissat om denne Formenings Rigtighed, som Officeren paa Vagten, der gennemsaar vore Passer ikke vilde troe, jeg var den Person mit foreviiste Pas lød paa. Rimmeligviis saae han i mig en Spion, og han Patriotisme var nærved at grue for Fædrelandet. -

Men det Anrørte var ikke mine eneste Viderværdigheder i Helsingør.

Begge Matroserne vare borte med samt mine Kufferter, og alt hvad jeg eiede, uden min Kone, thi Drengen, P. O. havde de ogsaa taget med. I eet Qvarteer ansaa jeg dem for et Par Skurke begge To; men til Ære for Marinen vare de samme tro og taknemmelige Personer, som tilforn. Kun feilede de deri, at de troede mig mere kjendt i Helsingør end jeg virkelig var det. De havde baaren det Altsammen hen

(166) paa det sædvanlige Værthuus, hvilket jeg ikke kunne finde. Endelig bleve vi færdige i denne Bye, fik os en god stor magelig Vogn, og kom paa Veien til Khv, hvor vi uden vidre naaede om Aftenen Kl. 9. Efter at have gennemgaaet endeel Visitationer, kom vi endelig til de 3 Hjorte i Vestergaade, hvor vi toge Logie om Naten. Dagen derpaa den 4 Januar vare vi omkring i Byen, paa Børsen, hvor jeg kjøbte endeel Bøger af den humane og hæderlige Boghandler Hegelund. Kl. 4 samme Dag kjørte vi igjen udaf Byen i en Calechevogn, kom til Roeskilde Kl. 7, hvor jeg var inde hos Stiftsprovst Hertz, hvis Kone var Søster til Bispinde Bugge, fra hvem jeg havde Breve, og afgav samme. De vilde gjerne jeg skulde bide og fortælle om Trondhjem, Biskopen, Børne, etc, men jeg havde allerede bestilt Vognen førend jeg gik derom, hvorfor jeg i muligste Hast tog Afskeed. Vi kørte nu hele Naten og naaede uden noget Mærkværdigt til Korsør Kl. 8 om Morgen, hvor vi gik over med Bøten. Jeg troer neppe vi vare 1 Time paa Vandet; Smakken syntes at flyve for den gunstige Storm. Men vi vare alle 3 meget Søesygge. I Nyborg forfriskede vi os godt. Spiste varm Mad, drak Kaffe, og Kl. 1 begav vi os atter paa Veien

(167) efter Odense. Mit Sind blev mere og mere levende, og underlige Følelser fyldte mit Hjerte, jo mere jeg nærmede mig mit kjære Fædrenejhem. Kl. 5 kjørte vi ind i Postgaarden i Odense, og Kl. 6 kjørte vi ogsaa derfra efter Gjelsted Taarup. Min Kone talte ikke et Ord, var hensjunket i sig Selv, og sagtens var hun tilmode ligesom jeg, da jeg saa Trondhjem første Gang, d.e. veemodig, aandagtsfuld, fuld af ubesvarlige Spørgsmaal, og hengiven i Himlens Villie. Under Forestillingen af den uvisse og skjæbnesvangre Fremtid, paa Grændsen af et nyt Levested, kaster Mennesket sig i Religionens Arme. Unævnelige Følelser udvide Brystet, og Aanden føler sig alen stærk ved Beslutningen om at vandre Pligtens betagende Bane. Vognen nærmede sig mere og mere Reisens Maal, vi naaede Gribsvad, hvor Foermanden gav Hestene Brød, endelig fik dette ogsaa Ende og vi naaede Rorup Kirke. Jeg syntes Hestene krøb ligesom Snegle. Dog fik vi nu Oie paa et fjernt Lys der glimte os imøde gennem Mørket, og jeg sluttede af Belliggenheden, det var i Gjelsted Taarup, hvor een af dens Beboere endnu var oppe. Vognen rullede endelig ind i Byen, Boligerne laae paa de gamle Pladser, jeg kjendte Skuepladsen for mine barnlige Lege, og i Mørket viser jeg Kudsken den lille Broe

til venstre, hvorover nan skulde Kjøre og til min Faders Port. Vognen holdt. Alle vare tilsengs, kun en Hund gjør, og meldte de Kommende. Endelig bliver der en Støi i Gaarden, Karle, Piger, Sødskende, Forældre og selv min døve Søster Lotte, hvem de andre havde givet Ord paa at de skulde vække hende, naar de Kjære kom, stode omkring os, og Gjensynets Saligned troned i alle Hjerter. Her var en Scene at maale for Gerner. Min tunge og kolde Pen vove det ikke! -

Saameget vil jeg dog tilføie, at min kjære og gode Moder snart fik rat i P. Oest, kjærtegnede og kyste ham med en Hæftighed uden Beskrivelse, hvorved hun gav sine Følelser Luft. Min retskaine Fader løfte min Kone udaf Vognen, hans Ord vare: "Aa Stakkel hvor hun har reist langt, hvorledes skulde vi erstatte hende sine Besværligheder". I Odense havde min Kone pyntet Barnet, og da det nu i flere Uger ikke havde seet andre end Fremmede, saa var det strax kjendt og munttert, og gjorde allehaande Krumspring inde i Stuen, til usigelig Glæde for os Allesammen. I mit inderste Hjerte takkede jeg ham, som boer over Stjernerne der førte os uskadt gennem (169) mange Farer, over Klippetoppe og gennem Afgrunde til vort Maal - det elskede Fædrenehuus. Det var den 5 Januar 1812, hellig tre Kongers Arten, som er en Høitidsaften paa Landet. -

Den lange Reise, hvorfor jeg saameget gruede, var nu til ende, og det Maal, hvortil jeg saameget higede, hvorefter jeg længtes, var opnaaet. Jeg havde nydt Gjenforeningens behagelige og søde Følelser, og fandt rigelig Løn for min Fraværelses Savn og Længsel. Saaledes har enhver Besværlighed herpaa Jorden, som pligtmæssigen udholdes, en Erstatning og Skadesløsholdelse.

Dagen efter Hellig 3 Konger, 7 Januar, gik min Fader og jeg hen til Amtsprovst Holm i Sandager. Han tog vel mod os, spurgte Adskil- ligt angaaende Reisen, gav mig derpaa Brev med til H.H. Biskop Plum i Odense, som egentlig havde Kadsret til Degnekaldet, hvorfor jeg var bestemt, her i Fjelsted.

Forinden jeg reiste til Odense for at faae mit Kaldsbrev af Biskopen var jeg i Gjelstedpræstegd for at gjøre Hr Past. Krag min Opvartning, eller rette for at niise paa ham, hvilket Taknemmelig- hed fordrede, saasom han altid bliver første Aarsag til at jeg kom udaf Bonuestanden, og indpaa Lærerbanen.

(170) Han tog ret venskabeligt og høfligt mod mig, sagde mig adskille Forbindtligheder, men mistrøstede mig ikke lidt, deri, at han mente jeg var reist den lange Vei forgjæves; Amtsprovsten vilde neppe formaae at skaffe mig Kaldet i Fjelsted, og det saameget mindre som den nærværende Degn, Steenberg, var en duelig og rørig Mand. Men en Dagtid efter kjørte min Fader for mig til Odense, og her viiste

det sig, at ommeldte Udeladelse af Hr. Krag vare ubeføiede. Biskopen var ret human og ædel mod mig, taale længe med mig, og gav mig derpaa det forønskede Kalasbrev. En Tildragelse, i sig selv en Bagatel, mødte mig ellers i Bispegaarden, som jeg længe harmede mig over. Jeg gik med Frakke ovenpaa en sort Kjole, men i Tanke at lægge hin af, naar jeg skulde ind til Biskopen. Jeg blev henviist til et Kammer, men inden jeg naaede det kom en Mand, meget simpelt klædt, mig imøde, og bad mig at gaae ind, uden at det faldt mig ind, at han var Biskopen. Først da hørte jeg af hans Tale hvem han var, og nu blev jeg saa confunderet, og forstyrret, at jeg ikke aene tog mig maadeligt ud i min Tale, men beholdt ogsaa ommeldte

(171) Overfrakke paa under mit hele Ophold i Hans Høiærværdigheds Nærværelse, hvilket, som sagt, siden efter længe fortrød mig. Men det er ikke den eneste Anledning af samme Slags, som jeg har havt til Misfornøjelse med mit udvortes Forhold.

Med mit Kaldsbrev i Lommen gik jeg etpar Dage efter første Gang til Fjellerup Præstegd for at melde mig hos Præsten, den gl. Swendsen. Jeg gik igjennem Fjelsted, skottede til Degneboligen i Forbigaaend, saa meget som det lod sig gjøre uden at tildrage mig Beboernes Opmærksomhed. Forunderligt, at hvad vi see i den udvoxne Alder, efter at have seet os noget om i Verden, forekommer os mindre, end i Barndommen. I mine Drengenaar var jeg kommet to Gange forbi disse Bygninger og fundet dem ret anseelige, nu syntes mig de vare meget smaae og ringe. I Fjellerup traf jeg Præsten i sin Morgenhabit. Han lod mig temlig i Vilgerede med sig selv. De første Ord han mælede, efter at have læst mit Kaldsbrev, thi før sagde han intet, var: "Gud er mit Vidne, at jeg ingen Deel har i det". Jeg svarede, nei, Hr Pastor det veed Gud, jeg har ikke havt den Ære, det jeg veed, at tale med dem før; Di er aldeles uskyldig i at jeg er kommen her, og Følgerne deraf kunne aldrig komme Dem til Ansvar. "Ja gode

(172) Ven, det mener jeg ikke; men jeg har ingen Deel i at Steenberg kommer fra sit Embede" - Ja det har jeg heller aldrig tænkt. - Men, som jeg siden erfarede havde de gode Mand levet i bestandigt Fjendskab, og forbitret hinanden Livet det bedste og meste de kunne. Præsten havde ikke destomindre, uagtet sin nøitidelige Paaberaabelse, været Hovedaarsagen til Steenbergs Entledigelse; hvilket han ogsaa selv en anden Gang tilstod for mig, enten fordi han havde glemt den tidligere Declaration, eller hvilket er trolig, fordi han den Tid ville lade mig forstaae hvad han formaaede, og derved, som dog var unødvendig, indgiye mig Respect og faae mig mere gelassen. Men jeg bør ikke videre omtale den Gamles Forhold, saasom han var en skrøbelig Mand, og havde ikke noget at rose sig af uden det at han var stræng orthodox, og dette satte han en Ære i at vise ved hver

Leilighed. Men nu var her en Qvæstion over alle Qvæstioner: Jeg skulde indsettes, som det kaldes om Søndagen derpaa, 2 Søndag efter Hellig 3 Konger, og hvem skulde nu lade Steenberg det vide; Præsten erklærede at han tørde ikke, saasom han frygtede for hans (173) Lidenskabelighed, der tidt steg efter Forsikring til Hoved paa ham. Jeg overtog mig det vel, men dog ikke med god Villie, saasom det altid er en tung Sag at underrette et Menneske om en saa høist ubehagelig Affaire, som denne var. At Præsten om Søndagen derpaa kun vilde oplæse mit Kalasbrev, og ingen Tale vilde holde ved denne Leilighed, tilgav jeg ham gjerne, og sagde: det beroede aldeles paa ham selv, og at jeg slet ikke kjende Brugen. Paa Tilbageveien studerede jeg hele Tiden paa at bringe min Formand den slemme Tidende paa den skaansomste og læmpfædigste Maade; fortroed paa at Præsten skuppede denne Forretning paa mig, som en Fremmed, hvilken han ved etpar Ord skriftligt saa let kunde have besørget. Da jeg naaede Degneboligen var der en Brammen derinden, som kunde høres langtud paa Veien. En stor Deel af Sognemændene vare samlode, og hvad jeg ikke var fortrædelig over min paatagne Commission, saa blev jeg det nu. Næsten var jeg til Sinds at gaae hejm uden at forrette den. Men dette røbede jo Frygtagtighed, og denne vilde jeg paa Tiden ikke have Udseende af, hvorfor jeg maatte herind. Derfor traadte jeg rask til Dørren, pikkede og den blev strax oplukket.

(174) I Øieblikke jeg stod i Stuen faldt Brammen og Snakken med Eet, og der var taust og stille som i Graven. Alle vilde nu betragte den nye Degn for at efterforske hvad de kunne vente af ham. En aldrende Mand med et stort rødt Ansigt og i et Costumme der kunde ligne en Degns, stod midt paa Gulvet, uden at røre en Fod, til ham henvendte jeg mig med Spørgsmaalet: "Er det med Tilladelse Hr Steenberg" - Ja - "Tør jeg udbede mig at tale med dem under fire Øine" - Ja - Udenfor, hvorfra vi havde forføiet os, sagde jeg: De har ikke nødig at tage til Kirken paa Søndag, ellers ikke - Hvordan det om jeg maae spørge? "Jeg møder da i Kirken for at indsættes til at passe Deres Forretning" - Med Haanden løftet til Panden svarede han: "Det vil vi min Salighed faae at see ad". Lidt mindre skaansom herved, svarede jeg: "Hvad jeg har sagt Dem vil skee" Jeg vilde have sagt noget Mere; men han var allerede ved Dørren.

Som en Følge af Præstens orthodoxe Tankemaade, og et Løfte han, efter senere Sigende i sin Indtrædelsesprædiken havde gjort Menigheden, ikke at indføre noget Nyt, sang denne endnu i den gl. Kingos Psalmebog, og til min Qvide kjendte jeg hverken dens Sange eller (175) Mellodier. Paa 2 Sønd. eft. hell. 3 Kong staaer Psalmen: "Den som mig føder" til Beslutning. Ingen nye Præst er i større Forlegenned med det ham leverede Thema, end jeg var med Mell. til bemeldte